P B
1223
C4
suppl
1906
MAIN

UC-NRLF
B 4 073 089

CHER'S COMPANION

TO

AIDS

TO

Irish Composition

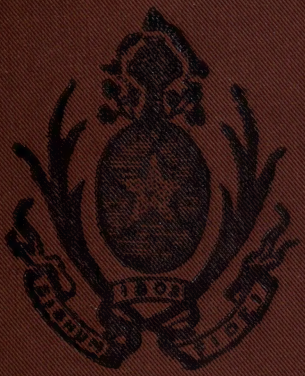

BY

THE CHRISTIAN BROTHERS

3/- net.

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF CALIFORNIA.

Class

TEACHER'S COMPANION

TO

AIDS

TO

Irish Composition

BY THE

CHRISTIAN BROTHERS

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF
CALIFORNIA

Dublin
M. H. GILL AND SON, Ltd
1906

PB1223
C4
suppl.
1906
GENERAL
MAIN

M. H. GILL & SON, LTD., DUBLIN.

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF
CALIFORNIA

TEACHER'S COMPANION

TO

Aids to Irish Composition.

INTRODUCTION.

General Remarks.

THE "Aids to Irish Composition," being designed for use in class, will be of little service in the absence of an efficient teacher.

It is expected that before commencing the book students will have had a preliminary course of conversation, phonetics, and reading. As, however, it is complete in itself, those who have not had the advantage of such a course—especially if they are somewhat mature—will have no difficulty in mastering its contents.

Scope.

While the "Direct Method" is employed throughout, the book aims at giving a systematic and fairly complete course in Grammar. The Ceisteanna and Comráidte have been framed to give practice in the various rules introduced, and should consequently never be omitted. They should be worked at, and,

210425

if necessary, extended until fluency in the use of the forms and constructions of each lesson is attained. Slow progress at the beginning to ensure this will be well repaid in the more advanced portions of the book.

The English-Irish Exercises have been introduced chiefly to meet the exigencies of examinations. On a first course, especially if no preliminary training in the language has been obtained, they should not be attempted. On a second course the "A" exercises may be worked through. The bulk of the work should, however, be on "Direct" lines.

Order of Lessons.

While the order of the Lessons is that which experience has shown to be the most suitable for classes in non-Irish-speaking districts, certain parts—*e.g.*, the more elementary lessons on "ıɾ"—may be taken much earlier, if desired.

Pronunciation and Phonetics.

Lessons on Pronunciation have not been included, as being outside the scope of the book. A systematic course in Phonetics should, however, run concurrently with the study of the "Aids." Such a course is outlined in the "*Aids to the Pronunciation of Irish*," and it should be borne in mind that without such scientific study the imparting of a correct pronunciation is impossible, even though the teacher himself speak the language perfectly. A few minutes at the beginning of each class will be found sufficient for

this essential branch of the subject, which should on no account be neglected.

Dialects.

For the reasons given in the Preface to the "Aids to Irish Pronunciation" the usages of Desmond Irish have been followed throughout the book. Variants have not been given, as they tend only to embarrass and confuse the learner. In Irish-speaking districts the local variants, where such occur, should be written in, and used throughout.

METHOD OF USING THE BOOK.

The teacher should bear in mind that his object ought to be to teach his pupils to *speak the language, and to understand it when spoken.* If this is secured reading, writing, &c., will soon follow. Hence each lesson should be taken *orally* before the books are opened. This is the only method of ensuring correct pronunciation and phrasing.

Object Lessons.

Lessons 1, 2, 6, 10, 15, 23, 25, 29, 31 are *object* lessons. The objects mentioned in them should be placed before the class, and their names, properties, &c., taught in immediate connection with the actual things.

The teacher should repeat the Irish word *slowly and distinctly* a few times; then he should require the

pupils to repeat it, first collectively and then individually.

When two or three words have been mastered they should be embodied in the phrases and sentences of the lesson, a similar course being pursued with each sentence, but particular attention being paid to correct phrasing.

It cannot be too often repeated that *correct pronunciation*, and not merely an approximation, should be insisted on from the very beginning. The teacher must, therefore, not only know the correct sounds, but he must be familiar with the *method of their production* in order to teach *how* to pronounce correctly. Hence the necessity for a knowledge of Phonetics, an elementary but sufficient treatment of which will be found in "*Aids to the Pronunciation of Irish.*"

After the acquisition of each new idea *questions*, as suggested in the Ceirteanna, should be asked. In the earlier stages the teacher will answer these first himself, then require the pupils to answer them. The same *form* of question and answer should be adhered to, the words only being changed (see various Ceirteanna) until the pupils can answer fluently. All answers should be expressed in *complete sentences.*

The Ceirteanna are merely suggestive, and should be supplemented, if necessary, by the teacher. Their form, however, should be adhered to, so as not to introduce difficulties for which the pupils are not prepared.

Narrative Lessons.

All the lessons, with the exception of those mentioned above, are *narratives*. In the earlier lessons of this kind, a short general explanation should be given in English, then each phrase and sentence should be taken, and, where possible, the action should be performed or shown by pictures or otherwise. Short explanations may be given in English, if necessary; but this should be done sparingly, and should gradually diminish in the later lessons, in which, as the pupils' vocabulary gradually increases, new words can be grasped from the context, aided by short explanations in *Irish*.

The method of fixing the sounds, &c., of the words, and of working through the Ceirteanna, as detailed above under "Object Lessons," should be followed in each case. This may appear slow, but is really so only in the first stages; thoroughness at the start will ensure facility and rapid progress at a more advanced stage.

COMRÁD.

The Comráidte, where distinct from the Ceirteanna, are usually more difficult, and may be postponed till after the Grammar Lessons, as they furnish drill exercises on the various rules introduced. The Comráidte should be treated exactly as the Ceirteanna, but particular attention should be paid to the accuracy of the phrases illustrative of the grammatical points of the lesson.

Reading.

As soon as the pronunciation of the new words is mastered, the books may be opened and the lesson read, first collectively—if necessary phrase by phrase—after the teacher, then individually. During the individual reading the teacher should listen *without book*: by this means he will detect and correct mistakes in pronunciation, phrasing, &c., which might otherwise escape his notice.

Transcription, Dictation, &c.

To master the spelling, exercises should be given in transcription and dictation of the Irish lessons. These may well take the place of translation in junior classes, and may be supplemented by answering the Ceirteanna on paper, by writing the narrative in different persons and tenses, &c.; also by "free composition"—*i.e.*, writing the lessons, or similar simple narratives, &c., in the pupils' own words.

Grammar.

Grammar should be taught *inductively* from the lessons—*i.e.*, the pupils should be led to discover and frame their own rules from the examples afforded them in the lessons. The rules given are intended merely as summaries, generally in the concisest terms. For amplifications and explanations the teacher is referred to Gramméar na Gaeðilge.

Valuable grammatical drill may be obtained by writing or repeating the various lessons in different persons and numbers, &c.

Vocabularies.

If the lessons are taught as suggested above there will be no necessity for "learning" the vocabularies, which are intended to serve for repetition and revision purposes. They are especially useful in connection with the genders and inflections of the various words, which must, of course, be mastered to ensure accuracy and fluency. Continuous oral drill on the lines already suggested will be found most effective.

The genders and declensions of nouns may be fixed in the mind by learning the *genitive singular preceded by the article* in connection with the noun, *e.g.*—bád, an báid; cor, na coire. The verbal nouns and other parts of the verbs should be similarly learned with the verb stems.

English-Irish Exercises.

The "A" Exercises are sufficient for a first course in translation; they should, in the first instance, be worked through orally.

Home work should not be confined to the English-Irish Exercises; variety and interest may be secured by answering the Ceirteanna on paper, by "free composition," &c., as suggested under the heading "Transcription, Dictation, &c."

Revision.

Frequent revision is essential to fix knowledge previously acquired. Suitable places for a general revision are suggested farther on, but more frequent revision will probably be found necessary. Each

class should begin by a few rapid questions on the previous day's work.

The sentences from No. 11 to the end in each of the "B" Exercises are revision sentences, and embrace the principal points in previous lessons.

Preparation.

It is only the most inexperienced teacher who considers careful preparation of all, even the most elementary lessons he has to teach, as a sign of ignorance or of weakness. The teacher of experience knows that the success of a lesson, and the grasp of it which a class displays, are generally in direct proportion to the care with which it has been prepared, and every difficulty foreseen and provided for. It need hardly be said that this is true in a special manner of language lessons conducted according to the "Direct Method." Slipshod preparation can lead to nothing but disaster, for which, let us hope, the teacher will have the honesty to blame himself, not the method, which in competent hands has proved most successful not only in its results, but as an instrument of education.

Ceaċt a hAon.

V. 1. Tá an ṡtól árd. 2. Tá an ḟalla bán. 3. Tá an borca mór. 4. Tá an bord dearg. 5. Tá an dorar dub. 6. Tá an peann beag. 7. Tá an ḟalla mór. 8. Tá an clár dub. 9. Tá an dorar beag. 10. Tá an borca dub.

Ceaċt a Dó.

I. Do not refer to the paradigm given in Grammar until the meanings and forms of the various persons have been impressed by conversational drill, as suggested in the lesson.

IV. A. Táimíd. Táir, tá ṡib. Tá(id) ṡiad. Tá ṡé. Táim. [It should be remembered that this is mere *drill* in the forms; none of these phrases makes complete sense.]

B. 1. Táim láidir. 2. Tá(id) ṡiad bán. 3. Táimíd óg. 4. Táir ag an dorar.* 5. Tá(id) ṡiad ar ṡcoil. 6. Táir inr an ṡeomra. 7. Tá ṡib ar ṡcoil. 8. Tá(id) ṡiad inr an ṡeomra. 9. Táim árd. 10. Tá ṡé beag. 11. Tá an borca inr an ṡeomra. 12. Tá an ḟear ag an dorar.

---

* This word may be eclipsed here, but as eclipsis has not yet been introduced it is better to leave it unchanged.

Ceaċt a Trí.

I. (*a*) Notice that buailim, &c., is really an *habitual* tense (see Graiméar na Gaeḋilge, § 253), hence in giving oral drill be careful to add gaċ lá, ar maidin, or some equivalent phrase.

(*b*) Repeat the lesson in all persons: thus 2. Dúirigim ⁊ eirigim. 3. Téigim ríor. 4. Itim an breicfeárta, ⁊rl.—2. Dúirigimíd* ⁊ éirigimíd. 3. Teigimíd ríor, ⁊rl.

(*c*) Notice that all the verbs introduced are of *slender* terminations and *regular* (*i.e.*, like buailim) in this tense. Do not confuse learners by referring to *second conjugation*, irregular verbs, &c. The same remark applies to subsequent lessons.

V. A. Cuireann ré, cuirimíd, itid (iteann) riad, dúirigir (dúirigeann riḃ), téigeann ré, éirigim, buailimíd, ittear, fillir (filleann riḃ), téigid riad, imrimíd, cuirtear, téigir (téigeann riḃ), dúirigim.

B. 1. Éirigim ar maidin go moċ. 2. Cuirir an peann inr an mála. 3. Itid riad an breicfeárta ar maidin. 4. Fillimíd abaile inr an tráṫnóna. 5. Téigeann riad ar rcoil. 6. Dúirigimíd* ar maidin go moċ. 7. Buaileann riad ar an doras. 8. Itid riad an dínnéar inr an tráṫnóna. 9. Imrimíd go tráṫnóna. 10. Beirim ar an mála. 11. Téigir ar rcoil ar maidin go moċ (*or* ar maidin go moċ, téigir, ⁊rl.). 12. Beirid riad ar an leaḃar ⁊ téigid riad ríor.

---

* The first i of the terminations -imíd, -imír, may be omitted in writing after a vowel sound, as it is "absorbed" in pronunciation.

Ceaċt a Ceaṫair.

I. This lesson includes verbs with *slender* and with *broad* terminations.

See notes (*a*), (*b*) and (*c*) of last lesson.

V. An ḃean, an leaḃar, an ṗáirc, an peann, an ḋíonnéar, an ḃó, an bainne, an corcán, an ṁóin, an ḟuinneoġ, an doras, an ċirtin.

VII. A. 1. Dúnaimíd, líonair (líonann sib). 2. Tugaid siad, fiuċann sé. 3. Téiġtear, imrimíd. 4. Líonann siad, dúntar. 5. Ullṁuiġ(i)míd, orclaim. 6. Crúdann siad, (f)aduiġ(i)míd. 7. Cuirim, buaileann sí. 8. Téiġeann siad. 9. An ḃean, an ḃó. 10. An teinteán, an ḟuinneoġ.* 11. An doras, an ṁóin. 12. An bainne, an breicfeásta. 13. An biorán, an oidċe.

B. 1. Cuirim an corcán ar an teine. 2. Éiriġid siad ar maidin go moċ. 3. Fiuċann an corcán. 4. Aduiġir an teine ar maidin. 5. Orclaimíd an doras agus tagaimíd isteaċ. 6. Dúnaid siad an ḟuinneoġ. 7. Líonaim an corcán le h-uisce. 8. Scuabann sí an tiġ. 9. Cuirimíd an ṁóin ar an teine. 10. Téiġeann an ḃean go dtí an tiġ. 11. Ullṁuiġid siad an breicfeásta. 12. Cuirim an ṁóin isteaċ ins an tiġ. 13. Téiġeann Seaġán go dtí an ṗáirc ar maidin. 14. Tugaid siad an bainne isteaċ ins an ċirtin.† 15. Crúdann an ḃean an ḃó ar maidin.

---

* The f is pronounced slender (finneoġ) throughout Munster.

† This word may be eclipsed, but aspiration often takes place after ins an. See footnote under Ceaċt II.

16. Buaileann an clog. 17. Cuirimíd an ṁóin ar an teinteán. 18. Tugann riad an bó go dtí an ṗáirc.

Ceaċt a Cúig.

I. The difference between tá, the ordinary present tense, and bím, &c., the *habitual* present, should be impressed.

V. An gadar, an ṗáirc, an bean, an bainne, an corcán, an ḟuinneog, an dorar, an rtól.

VII. A. 1. Táir (tá rib), tá ré ag dul. 2. Bír (bíonn rib), táim, bítear. 3. Táim ag dul, téiġim. 4. Bím ag dul, táimíd ag ḟoġluim. 5. Bítear ag rcríobad, bíonn ré ag léiġeaṁ. 6. Táimíd ag dul, tá(id) riad ag ḟeiċeaṁ. 7. Bír (bíonn rib) ag rcríobad.

B. 1. Tá an gadar ag dul go dtí an* tiġ. 2. Tá Seaġán beag. 3. Tá an gadar óg. 4. Bíonn Art lé (i n-éinḟeaċt† le) Seaġán gaċ (aon) lá. 5. Téiġeann Art ar rcoil gaċ maidean go moċ. 6. Tá an tiġ mór. 7. Bíonn an bean ag léiġeaṁ gaċ (inr an) tráċnóna. 8. Bím ag ḟeiċeaṁ leir. 9. Tá Art óg. 10. Cuirimíd an bó irteaċ inr an tiġ gaċ aon (inr an) tráċnóna. 11. Ullmuiġeann an bean an dínnéar. 12. Cuirid riad an corcán ar an teine. 13. Tá rí ag léiġeaṁ inr an tiġ ⁊ táir ag ḟeiċeaṁ léi. 14. Éirġeann Seaġán ar maidin (gaċ maidean) go moċ. 15. Tá an bean inr an tiġ anoir. 16. Téiġeann Seaġán abaile ⁊ annran imreann ré go h-oiḋċe.

---

* Often do'n tiġ; pronounced ŏn tig. † Pronounced aonaċt.

Ceaċt a Sé.

I. This is an *object* lesson on words of relation, and on the dependent form present tense of tá; see "Method."

IV. An ċaṫaoiṗ, an ḟalla, an ṡtól, an ċaile, an boṗd, an ḟuinneoġ, an ḃean, an ṗáiṡe, an borca.

VI. A. 1. Táim, ní ḟuilim (nílim). 2. Nílmíd, ní ḟuilteaṗ. 3. Níl ṡiad aġ ḟeiṫeaṁ. 4. Táimíd aġ dul; níliṗ (níl ṡiḃ) aġ ḟoġlium. 5. Níl ṡiad aġ léiġeaṁ. 6. (An)† ḃfuiliṗ (ḃfuil ṡiḃ) aġ imṫeaċt?* Táim (táimíd). 7. Ná ḟuilmíd (naċ ḃfuilmíd) aġ imṫeaċt? Nílmíd. 8. Ná ḟuilteaṗ aġ léiġeaṁ? Táṫaṗ. 9. Inṡ an mborca, aṗ an uṗláṗ.† 10. Ḟé'n ġcaṫaoiṗ, aṗ an ṁboṗd. 11. Inṡ an ṡcoil, ḟé'n mboṗd. 12. Aṗ an ṡtól, inṡ an tiġ.

B. 1. Tá an leaḃaṗ aṗ an mboṗd. 2. (An)‡ ḃfuil an borca aṗ an uṗláṗ? 3. Níl, tá ṗé aṗ an ġcaṫaoiṗ. 4. Níl an ċaile inṡ an mborca, tá <u>ṡí</u> ḟé'n mboṗd. 5 Tá an tiġ áṗd, leaṫan. 6. Ḃfuil an ṡcoil áṗd? 7. Níl, tá <u>ṡí</u> íṡeal. 8. Tá an ġaḃaṗ móṗ. 9. Ná ḟuil an ḟuinneoġ áṗd? 10. Níl <u>ṡí</u> áṗd ná leaṫan. 11. Ḃfuil an boṗd áṗd? Tá. 12. Níl Seaġán beag ná óg. 13. Ḃímíd aġ dul aṗ ṡcoil ġaċ maidean. 14. Cuiṗid ṡiad an ḃó iṡteaċ inṡ an tiġ inṡ an tráṫ-

---

* dul is not used unless the direction or destination is expressed.

† Pronounced úṗláṗ. See "Aids to the Pronunciation of Irish," § 73.

‡ An is generally omitted in colloquial language before the dependent form.

nóna. 15. Beirim ar an mála agus téigim ar scoil ar maidin. 16. Tá an borca geairid, caol. 17. Níl an bord árd ná leathan. 18. Ná fuil an cathaoir árd?

[**First Revision.**]

Ceacht a Seacht.

V. A. 1. Tá leabhar agam. 2. Bíonn leabhar aige. 3. Tá borca uatha. 4. Tá airgead againn. 5. Tá milreáin agat (agaibh). 6. Níl pinginn aca. 7. Níl an leabhar uaim. 8. Níl gadhar againn. 9. Níl an bó aca. 10. Bhfuil an leabhar agat? Tá. 11. Ná fuil an bainne aige? Níl. 12. Níl an mhóin uatha. 13. Ná fuil an peann uait (uaibh)? 14. Níl an mála uainn. 15. Bíonn an cathaoir agam agus bíonn an stól aige.

B. 1. Cad tá uaidh? 2.* Téigeann sé isteach ins an siopa agus iarrann sé na milreáin ar Art 3. Tá peann ins an mála aige. 4.* Iarraim cathaoir ar Seagán agus tugann sé dom í. 5.* Geibid siad na milreáin uaim agus bíd siad sárta. 6.* Téigid siad go dtí (do'n) siopa agus iarraid siad na milreáin ar Tomás. 7. Níl an leabhar uaim. 8. Bhfuil an cathaoir uaithi? 9. Ar maidin, iarraim an leabhar ar Aodh. 10. "Cad tá uatha?" arsa' an bean. 11. Fillid siad abhaile ins an tráthnóna. 12.* Adhuigim an teine. 13*. Cuireann sé an gadhar isteach ins an tig. 14. Bím ag dul ar

* Note that these sentences, both in Irish and English, denote *habitual* action.

ꞃcoıl, aguꞃ bíonn Aoḋ ı n-éınḟeaċt lıom. 15. Níl an boꞃca aꞃ an mboꞃo, tá ꞃé aꞃ an gcaṫaoıꞃ. 16.* Cuıꞃıo ꞃıaḋ an ċaılc ınꞃ an mboꞃca. 17. Ḃḟuıl pıngınn agat? 18. Tá an ċaṫaoıꞃ uaım.

Ceaċt a hOċt.

VI. A. 1. Ḃíṫeá (ḃíoḋ ꞃıḃ). 2. Ṫéıġıoıꞃ. 3. Do lıonaımíꞃ. 4. D'ólaınn. 5. Ḃíṫí. 6. Do ꞃtaoaḋ ꞃí de'n obaıꞃ. 7. D'éıꞃ(ı)ġımíꞃ. 8. Ṫagaıoıꞃ. 9. Ḃíoıꞃ ag obaıꞃ. 10. Do ꞃıllṫí. 11. Ḃuaılımíꞃ. 12. D'ullṁuıġṫeá (d'ullṁuıġeaḋ ꞃıḃ). 13. A ꞃeann, mo leaḃaꞃ, a capall, mo ꞃtól, a peann.

B. 1 D'éıꞃıġ(ı)míꞃ aꞃ maıdın go moċ. 2. Ḃíoḋ ꞃíopa ag Taḋg. 3. Ṫéıġıoıꞃ go dtí an (do'n) tobaꞃ aguꞃ d'ólaıdíꞃ an t-uıꞃce 4. Ḃímíd ag obaıꞃ go meaḋon lae. 5. Ḃí tu lag aċt táıꞃ láıdıꞃ anoıꞃ. 6. Ḃídíꞃ ag ꞃnáṁ ınꞃ an loċ. 7. Éıꞃıġım gaċ maıdean aꞃ a cúıg a ċlog. 8. Tá an t-aꞃán aꞃ an mboꞃo. 9. Ḃíd ꞃıaḋ ag obaıꞃ go meaḋon lae. 10. D'aduıġeaḋ ꞃí an teıne aꞃ a ꞃeaċt a ċlog aꞃ maıdın. 11. Téıġmíd ag ꞃnáṁ ınꞃ an loċ gaċ (aon) lá. 12. I gceann deıċ noımeat(aí) d'éıꞃıġmíꞃ aguꞃ do ċꞃomaımíꞃ aꞃ an obaıꞃ aꞃíꞃ. 13. Ċuıꞃıdíꞃ an t-ım aꞃ an aꞃán. 14. Ḃíṫeá ag ꞃcꞃíoḃaḋ gaċ (aon) lá. 15. Ṫéıġeaḋ Aꞃt aꞃ ꞃcoıl aꞃ a deıċ a ċlog aꞃ maıdın. 16. Ḃíoḋ ꞃí lag nuaıꞃ ḃí ꞃí óg aċt tá ꞃí láıdıꞃ anoıꞃ. 17. Tagann an t-aṫaıꞃ aḃaıle gaċ (ınꞃ an) tꞃáṫnóna, ꞃuıḋeann ꞃé (ꞃíoꞃ) aguꞃ ólann ꞃé a ꞃíopa. 18. Stadaım de'n obaıꞃ aꞃ a deıċ a ċlog.

Ceaċt a Naoi.

V. A. 1. A bó, a ḃó, a mbó. 2. A h-aṫair, a n-aṫair, a aṫair. 3. A ċarṡ, do ċapall (ḃur gcapall), mo ṡlinn. 4. Ár mbó, a ṁáṫair. 5. Táim im ṡearaṁ. 6. Tá sé 'na ṡuiḋe. 7. Tá(id) siad 'na luiġe. 8. Tá sí 'na dúiseaċt. 9. Tá(id) siad 'na gcodlaḋ. 10. Tá(id) siad 'na gcoṁnuiḋe. 11. Táimíd 'nár suiḋe. 12. Táir id ṡearaṁ (tá siḃ 'nḃur searaṁ). 13. Táimíd 'nár ndúiseaċt. 14. Táid siad 'na gcodlaḋ. 15. Táid siad 'na suiḋe. 16. Ḃfuilir id ċodlaḋ? (Ḃfuil siḃ 'nḃur gcodlaḋ?) 17. Na bíoḋ sé 'na luiġe? 18. Níl(id) siad 'na searaṁ. 19. Ná fuil sé 'na ċodlaḋ? 20. Ḃíodír 'na ndúiseaċt.

B. 1. Tá sé 'na ḋúiseaċt ó n-a cúig a ċlog. 2. Ḃíoḋ sí 'na coṁnuiḋe inr an dtig úd. 3. Ḃí sé breoite mí ó ṡoin. 4. An mbíonn siad 'na suiḋe ar a seaċt a ċlog? 5 Táid siad 'na suiḋe inr an bpáirc (ṗáirc) fe'n gcrann. 6. An mbír (mbíonn tu) id ḋúiseaċt ar a cúig a ċlog? 7. Tá sé a seaċt a ċlog anoir agur níl siad 'na suiḋe. 8 Ḃíonn siad ag cainnt aċt bímíd 'nár dtosrt. 9. Ḃí Seaġán breoite mí ó ṡoin aċt tá sé go maiṫ anoir. 10. Ḃí sí 'na suiḋe ar an gcaṫaoir. 11. Níl siad 'na searaṁ ar an mbosca. 12. Téiġmíd go dtí an (do'n) ṗáirc* agur bímíd ag imirt (imrimíd) go tráṫnóna. 13. Ḃíonn sí 'na suiḋe go moċ gaċ maidean. 14. Ḃilleann siad aḃaile gaċ (inr an) tráṫnóna. 15. Ìċimíd (tógaimíd)

* In the spoken language go dtí often *eclipses :* (go) dtí 'n bpáirc. The go is often omitted colloquially.

UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ár mbreicfeárta ar a h-oċt a ċlog agus téiġmíd ar rcoil rar i bfad. 16. Bíonn sé ag feiṫeaṁ liom gaċ (inr an) tráṫnóna agus téiġmíd arraon abaile.

Ceaċt a Deiċ.

I. This is an object lesson. See "Method."

V. A. An borca ro, an doras ran, an ḟuinneog úd, an ċailc seo, an bórd so, an leabar úd, an trlat so, an trlinn rin, an t-uisce seo, an ṁaidean úd.

An ċaṫaoir árd, an bord fada, an beaṁ ṁór, an ċailc ḋearg, an oidċe ḟada, an ċarraig beag, an crann árd, an tobar mór so, an síora fada ran, an borca dearg ran, an ṁóin dub ran.

B. 1. Tá an tiġ seo árd. 2. Tá an borca ran mór. 3. Tá an garrún úd beag. 4. Tá an leabar dearg ar an mbord úd. 5. Tá an borca bán fé'n gcaṫaoir rin. 6. Tá an ċailc ḋearg inr an mborca úd. 7. Tá an trlat ḟada fé'n rtól. 8. Tá an trlinn ṁór ar an gcaṫaoir rin. 9. Tá an ḟuinneog ran caol. 10. Tá an ṁóin dub ar an urlár. 11. Táimíd 'nár gcoṁnuiḋe inr an dtiġ árd úd. 12. Táimíd 'nár ruiḋe ó n-a seaċt a ċlog. 13. Bíodír ag obair inr an bráirc (ngort) go meadon lae. 14. Bfuil an t-airgead uait anoir? 15. Raib Seaġán i n-éinḟeaċt leat ag dul ar rcoil? 16. Do líonaḋ sé a síora le tobac ⁊ d'ólaḋ sé é. 17. Ḟillimíd abaile ar a seaċt a ċlog inr an tráṫnóna.

Ceaċt a hAon Déag.

IV. An ḟearg, an t-ocras, an t-imṡníoṁ, an tslat, an ṡcéal, an báo, an ṁáċair, an biaḋ, an t-aċair, an deoċ, an tráiġ, an t-áċar, an teine.

VI. A. 1. Bíos, ní raiḃ sé, bíodas. 2. Bíċeas, ní raḃamas, ṡroiseadas. 3. D'ionntuiġeamas, d'éisiġis (d'éisiġeaḃas), ċuadas. 4. D'ḟilleamas, d'innis sí, ċuiseadas. 5. D'aduiġis (d'aduiġeaḃas), d'ullṁuiġ-eadas. 6. Do ṡtadais (do ṡtadaḃas), d'iċeas, ċarsai(n)geamas, ṡroisis (ṡroiseaḃas). 7. Tá ocras orm. 8. Tá tart orṫa. 9. Bḟuil eagla ort? 10. Bí imṡníoṁ uisċi. 11. Bíonn náise orṫa. 12. Bíoḋ áċar orainn. 13. Raiḃ ḟearg ort (oraiḃ)? 14. Bí imṡníoṁ orṫa. 15. Tá tart orm. 16. Bí ṡcannraḋ orṫa. 17. Ní raiḃ (aon) leiġear agam air. 18. Níl (aon) leiġear aici air.

B. 1. Ċuaḋamar amaċ, tráċnóna, ag ráṁaiḋeaċt. 2. Bí ocras ir tart orṫa ṡar ar ṡroiseadar an tiġ. 3. Nuair d'innis sé an ṡcéal dom, ṫáinig ḟearg ṁór orm. 4. Ċuir an gaḋar eagla ar Ṫomás. 5. Bí imṡníoṁ mór air, mar ċonnaic sé go raḃair ag dul amaċ. 6. Nuair ṫángamar aḃaile, d'innseadar an ṡcéal dúinn. 7. Bí áṫar orṫa nuair d'ḟillir aḃaile. 8. Ṫugar biaḋ ir deoċ dóiḃ, mar bí ocras ir tart orṫa. 9. Annsan ċuiseas a ċodlaḋ iad. 10. Ṫáinig ṡcannraḋ air nuair a ċonnaic sé ṫú. 11. Bíodar ag cainnt aċt bí sí 'na tost, mar bí imṡníoṁ mór uisċi. 12. Ṫáinig eagla orṫa nuair d'éisiġ an ġaoċ agus

ṫáṅgaḋaṗ ıṙteaċ aṗ a ṅoíċeall. 13. Ꞅaċ maıḋean ınṙ an Saṁṗaḋ, ṫéıġmíṙ aġ ṙnáṁ ınṙ an ṡoċ. 14. Ḃí ḟeaṗġ aıṗ, maṗ ḃí an ṡeaḃaṗ ṙan uaıḋ. 15. Ċuaḋamaṗ aṗaon amaċ (aġuṙ ṙınn) aġ ṗáṁaıḋeaċt.

[**Second Revision.**]

Ceaċt a Ḋó Ḋéaġ.

I. The declensions begin with this lesson Be careful to bring out clearly the difference in *pronunciation* and in *meaning* between the *nominative* and *genitive* cases. Only words involving simple attenuation, without other vowel change, are introduced in this lesson. The plural is not introduced till next lesson.

V. A. 1. Ꞅlaṗ ıaṗaınn, ḋoṗaṗ aḋmaıḋ. 2. Ḃoṗca ṡeaṫaıṗ, ṡampa pṗáıṗ. 3. Ꞅlat ıaṗaınn, caṫaoıṗ aḋmaıḋ. 4. Ṁála ṡeaṫaıṗ, ḃóṗḋ aḋmaıḋ. 5. Oṗ cıonn an ḋoṗaıṗ, ı n-aıce an ṡeaḃaıṗ. 6. ı ṡáṗ an uṗṡáıṗ. 7. ı n-aıce an ṫeınteáın, oṗ cıonn an ċoṗcáın. 8. ı n-aıce an ċṡáıṗ, oṗ cıonn an ṫobaıṗ, ı n aıce an ċṗaınn.

B. 1. Ṫá an ṙtól ı ṡáṗ an uṗṡáıṗ. 2. Ṫá caṫaoıṗ áṗḋ ı n-aıce an ḋoṗaıṗ. 3. Ḃí an ṡampa aṗ cṗoċaḋ oṗ cıonn an ċṡáıṗ. 4. Ṫá ḃoṗca móṗ aḋmaıḋ aṗ an uṗṡáṗ. 5. Ċuıṗ ṙé an ṫ-aıṗġeaḋ ıṙteaċ ı ṁála ṡeaṫaıṗ. 6. Ḃíoḋ an cṡoġ aṗ cṗoċaḋ aṗ an ḃṗalla ı n-aıce an ḋoṗaıṗ. 7. Ṫá ḋoṗaṗ aḋmaıḋ oṗ cıonn an

tobair. 8. Tá an fparán ar an gcaṫaoir i n-aice an leaḃair. 9. Tá flat ṁór ḟráir or cionn aṅ dorair. 10. Tá an dealḃ ar croċaḋ ar an trlait ḟráir.

Ceaċt a Trí Déag.

V. A. 1. Na báid, na crainn, na bioráin. 2. Na ftóil, an t-iarc, na héirc. 3. Na gcuan, inr na bádaiḃ, na ḟir, ar na ftólaiḃ. 4. Béal an ċuain. 5. Cinn an lín. 6. Barr an ċrainn. 7. Ceann an ḟir. 8. Ceann an ċapaill. 9. Cinn na gcapall. 10. Crann an ḃáid. 11. Sparán an ḟir. 12. Báid na ḃfear. 13. Báḋ an ḟir. 14. Fear an ḃáid.

B. 1. Ḃíor ag lionaḋ an ċorcáin. 2. Ḃí rí ag fcuabaḋ an teinteáin. 3. Raḃair ag léiġeaṁ an leaḃair? 4. Ḃfuil riad ag ceangal an ḃáid? 5. Táimíd ag tiomáint na gcapall. 6. Tá(id) riad ag tarrac irteaċ an lín. 7. Ḃí rí ag cur na mbiorán irteaċ inr an mborca. 8. Ḃíor ag tarṫrac an ḃrait go (dtí) barr an ċrainn. 9. Ḃfuil ré ag ceangal an téadáin de ċrann an ḃáid. 10. Tá crainn na mbáḋ árd. 11. Tá crann an ḃáid árd. 12. Tá an ċarraig ag béal an ċuain. 13. Tá na ḟir ag cur na n-iarc (an éirc)* irteaċ inr na ciréanaiḃ. 14. Táimíd ag ceangal an téadáin de'n gcrann (ċrann). 15. Tá an ḃean ag lionaḋ an ċorcáin le h-uirce. 16. Tá rí ag cur an ċorcáin ar an dteine. 17. Táimíd ag cur na gcrann irteaċ ra mbáḋ. 18. Tá an ḃean ag cur ralainn ar

---

* iarc is often used *collectively*, as in English.

na h-ıarcaıḃ (ag cur an eırc ar ralann). 19. Tá Tomár ag tıomáınt an ċapaıll go (dtí) rtad na traenaċ.

Ceaċt a Ceaṫaır Déag.

VI. A. Trí capaıll, cúıg báıd, ceıṫre craınn, ré cnuıc, trí bóıṫre, ceıṫre cuanta.

B. 1. Tá(ıd) na fır ag rıuḃal le ċéıle. 2. Táır ag dul go (dtí) mullaċ an ċnuıc. 3. Ḃfuıl an cnoc árd? 4. Ḃfuıl tú ag féaċaınt ar an radḃarc breaġ? 5. Tá an féar ag fár ar ṫaoıḃ an ḃóṫaır. 6. Ḃfuıl tú tuırreaċ? Nílım. 7. Ḃfuıl na fır ag rtad de'n obaır? Nıl a ḟıor agam. 8. Ná fuıl a ḟıor ag Art? 9. Tá an dınnéar ullaṁ. Téanam aḃaıle. 10. Ḃfuıl tú ag rıuḃal go (dtí) bun an ġuırt? 11. Ná fuıl radḃarc breaġ (le feıcrınt) ó ṁullaċ an ċnuıc? 12. An mó capall atá ag Aoḋ? 13. Tá trí capaıll aıge. 14. Ḃí Pól ag feıṫeaṁ leır an ḃfear ag bun an ċnuıc. 15. Ḃíoḋ na fır ag treaḃaḋ ó n-a reaċt a ċlog ar maıdın. 16. Raḃaır amuıċ ınr an mbád mór ag ıarcaċ? 17. Caṫaın a ṫarraı(n)geaḋ na fır an lıon ırteaċ? 18. Ṫéıġeaḋ ré ruar ar an gcnoc gaċ maıdean agur ḟuıḋeaḋ ré ar an gcarraıg (atá) ar ḃarr an ċnuıc.

Ceaċt a Cúıg Déag.

V. A. 1. Ḃá ċoır, ḃá ġaḋar, ḃá ċluaır. 2. Ceıṫre cora, ré láṁa,* láṁa an fır. 3. Ḃá láıṁ an fır,

---

* Pronounced lá (*nasal*).

caróga na ngarrún. 4. Dá ċaróig, rúile na breas, barr na cluaire. 5. Na gruaige, i n-aice na bróige, or cionn na láiṁe.

B. 1. Tá dá láiṁ orm agur (ta) dá ċoir fúm. 2. Tá ceiṫre cora fé buin (bó). 3. Tá ceann mór ar an ngadar ran. 4. Dí ré ag cur a láiṁe ireaċ 'na ṗóca. 5. Rabair ag rtaṫaḋ gruaige an ġarrúin? 6. An mó rúil ar (ag) ċuil? 7. Bfuil ré cora fé ċuil? 8. Tá gruag ḋub uirṫi. 9. Dí ré ag cur a bróg ar a ċoraiḃ. 10. Dí ré ag cur a ċaróige air (uime). 11. An mbíonn hata nó caipín ort? (An gcaiṫeann tú hata nó caipín?) 12. Ní raiḃ bróga na rtocaí orṫa. 13. Dí Seaġán ag cur a láiṁe ireaċ i bróca a ċaróige. 14. Díodar ag cur a gcaróg orṫa (umpa). 15. Tá dá ċarán ag dul go (dtí) mullaċ an ċnuic.

Ceaċt a Sé Déag.

VII. A. 1. Barr na tuinne, crann na luinge. 2. Dat na rpéire, i gcoinniḃ (gcoinne) na gaoiṫe. 3. Crainn na coille, aṫ(a)ruġaḋ na h-aimrire. 4. Dat a gruaige, taiṫneaṁ na gréine. 5. Níor ṫógar (ádduiġear), ar ċuir ré? 6. Níor rcuab rí, níor ṗéadamar. 7. Níor ṁoireadar, nar ṗár ré? 8. Níor ċeanglair (ċeanglaḃar), nár ṗill rí? 9. Níor ṁnáṁamar. Cár ṗár ré?

B. 1. Ċuaḋamar go dtí an t-oileán (do'n oileán) lá breaġ gréine. 2. Ṫáinig bád na luinge ireaċ ra ċuan i gcoinniḃ (gcoinne) na gaoiṫe. 3. Ṫarrai(n)g

na ꝼir an bád aníor ar an dtráiġ. 4. Ḃí Seaġán ag imirt ar ꝼeaḋ uaire an ċluig inr an gcoill (ꝼa ċoill). 5. Ḃíoḋ an ġrian ag taiṫneaṁ ar uirce an ċuain. 6. Ḃí bád ꝼada ag gaċ éinne aca. 7. Ḃí na mion-tonna ag bruiseaḋ i gcoinniḃ taoiḃe na luinge. 8. D'ár-ḋuiġeamar an reol agur ṫángamar irteaċ ꝼa ċuan. 9. Ḃí na tonna an-árd agur ḃí eagla air. 10. Do ꝼiṫeamar ċun an ċuain ċoṁ tapaiḋ agur d'ꝼéadamar é. 11. Ḃí na tonna ag bruseaḋ or cionn na luinge. 12. Tá na ꝼir tuirseaċ; ḃíodar ag ꝼáṁaiḋeaċt ar ꝼeaḋ tamaill ṁóir (ṁaiṫ). 13. Nuair a ꝼnoiseadar béal an ċuain, do ꝼtadadar agur d'ꝼéaċadar ar an ꝼaḋarc áluinn. 14. D'ꝼágamar Seaġán i lár na coille. 15. Ḃí ꝼcamall duḃ ag teaċt trearna na ꝼréire. 16. Ḃí an ꝼear ag cur na caróige irteaċ ꝼa ḃád. 17. Ḃí an bád ar ꝼnáṁ ar ḃarr(a) na tuinne. 18. Ṫugamar ꝼé ndearna aṫ(a)ꝼuġaḋ na h-aimsire agur do ꝼiṫeamar go dtí an (do'n) tiġ ċoṁ tapaiḋ agur d'ꝼéadamar é.

Ceaċt a Seaċt Déag.

VI. A. 1. Seaċt gcapaill, deiċ ngaḋair, oċt bpúint. 2. Deiċ bpingne (bpinginní), ꝼeaċt mba déag, trí h-uain déag. 3. Seaċt n-ꝼail déag, naoi n-éirc déag, an tríṁaḋ ꝼear. 4. An cúigṁaḋ gaꝼrún, an ꝼeaċtṁaḋ bean, dá ċapall déag. 5. A h-oċt déag (oċt gcinn déag), naoi n-uaire déag, an cúig-ṁaḋ gaꝼrún déag.

B. 1. Ċeannuiġ ſé an ḃó aſ ċúig púint déag. 2. Ṫug ſé coſóin (cúig ſcillinge) aſ an leaḃaſ. 3. Cad é (an) luaċ (atá) aſ an mboſca aḋmaid? 4. Tá ſiċe púnt ag Séamaſ aſ Ṡeaġán. 5. Ḃfuil dá ṗúnt aige oſt? 6. Níl, aċt tá cúig ſcillinge déag (trí coſóineaċa) agam air. 7. Ċeannuiġeaſ an leaḃaſ ſan aſ naoi bpinginní. 8. Aſ ḋíolaiſ aſ na capallaiḃ ſeo ſóſ? 9. Tá oċt bpúint déag againn oſṫa. 10. Ċeannuiġ-eamaſ an ṗáiſc ſeo ó Ṡéamaſ Ó Ḃriain aſ ſiċe púnt. 11. Tá ſaḋaſc breaġ ó ṁullaċ na gcnoc úd. 12. Ḃí ſé 'na ſeaſaṁ aſ an mbóṫaſ. 13. Tá(id) ſiad ag léiġeaṁ a leaḃaſ. 14. "Cad tá uaṫa?" aſſ eiſean. 15. "Tá ſiċe boſca milſeán uaṫa," aſſa Séamaſ. 16. Ċuiſeadaſ a leaḃaiſ i leaṫ-taoiḃ ⁊ ċſomadaſ aſ obair aſíſ. 17. Ḃí ſí breoite bliaḋain ó ſoin. 18. (An) ḃfuil ocſaſ aſ na ſeaſaiḃ ſin? 19. Níl a ſíoſ agam an ḃfuil nó ná ſuil.

[**Third Revision.**]

Ceaċt a h-Oċt Déag.

VII. A. 1. Cuiſſead, beimíd, meilſiḋ ſé. 2. Ḃainſeaſ, caſſaid ſiad, déanſaimíd. 3. Ḃainſiſ (bainſiḋ ſiḃ), bainid (baineann) ſiad. 4. Cuiſeann ſé, bead, beid ſiad (beiḋ ſiad), taḃaſſad. 5. Tógſaimíd (glac-ſaimíd). 6. Ḃuailſeaſ. 7. Ḋúnſaiſ (dúnſaiḋ ſiḃ). Táimíd. 8. Cloċa móſa ſtoma, inſ an ngoſt móſ (ſa ṗáiſc ṁóiſ). Aſ an gcloiċ ḃig. 9. Na ſſeile ſtuime. Aſ an inneal ḃeag. 10. Na ſiſ ṁóſa. Inſ na ('ſna)

rcioḃólaiḃ áṙḋa. 11. An ṗlúiṙ ḃáin. 12. Aṙ an bpunnainn mbiġ. Oṙ cionn an ḃáiḋ ḃiġ, an ġaoṫ láiḋiṙ.

B. 1. Tá an ċṙuiṫneaċt aibiḋ. 2. Ḃeiḋ an ċṙuiṫneaċt ṙa ġoṙt ṁóṙ buiḋe raṙ i ḃṙaḋ. 3. Ḃeiḋ na ṙiṙ aġ cuṙ na rac 'rna rcioḃólaiḃ. 4. Ḃeiḋ na cloċa tṙoma aġ caṙaḋ raṙ i ḃṙaḋ. 5. Ḃainteaṙ an ċṙuiṫneaċt le corṙánaiḃ nó le ṙṙealaiḃ nuaiṙ ḃíonn an ġoṙt beaġ. 6. Tá na ṙiṙ aġ ḋéanaṁ punnann móṙ de'n ġcṙuiṫneaċt mbuiḋe. 7. Conuṙ a ṁeileann ṙiṙ an ṁuilinn an ċṙuiṫneaċt? 8. Ḃainṙimíḋ an ċṙuiṫneaċt, ḋéanṙaimíḋ punnanna ḋi aġuṙ taḃaṙṙaimíḋ ċun an rcioḃóil í. 9. An mbainṙeaṙ an ċṙuiṫneaċt le ṙṙealaiḃ nó le h-innealaiḃ bainte? 10. Ḃíoḋaṙ aġ cuṙ na cloiċe tṙuime irteaċ ṙa tṙucaill. 11. Tá coill ṁóṙ i láṙ an oileáin. 12. Ḃíomaṙ 'náṙ ruiḋe aṙ an ġcaṙṙaiġ ṁóiṙ aṙ ṁullaċ an ċnuic. 13. Tá cṙainn na luinġe móiṙe ṙin an-áṙḋ. 14. D'ṙáġamaṙ na cloċa i n-aice an ḃóṫaiṙ. 15. (An) ḃṙeiceann tú an caṙán ṙaḋa ṙan aġ ḋul tṙearna na páiṙce móiṙe i n-aice na coille? 16. Tá an tiġ i n-aice na caṙṙaiġe móiṙe úḋ aṙ ṫaoḃ an ḃóṫaiṙ. 17. Ḃṙuil ṗól aġ tiomáint an ċapaill ḋuiḃ ġo (ḋtí) ṙtaḋ na tṙaenaċ? 18. Ṫáṅġamaṙ irteaċ ṙa ċiṙtin nuaiṙ a ḃí ṙí aġ ḋúnaḋ (aġuṙ í aġ ḋúnaḋ) na ṙuinneoiġe biġe.

— ——

Ceaċt a Naoi Déaġ.

VI. A. 1. Ḃṙiṙṙinn, ḋ'ṙáṙṙá (ḋ'ṙáṙṙaḋ riḃ). 2. Ċuiṙṙimíṙ, ḋ'ṙillṙiḋíṙ. 3. Do líonṙaḋ ṙé, do ṙtaḋṙá (do

rtaofaó rib). 4. Do rcuabfaoi, dúnfainn. 5. I gcoinnib an bádóra ṁóir, na raṁraiḋ fliuċa. 6. Tréarna na cruiṫneaċta aibiḋe, na rlata troma. 7. An buaċalla (ġarruín) big, or cionn na páirce luime. 8. Na báirtiġe truime, ar an (n)droiċead áro. 9. An rruṫ mór, na muilneoirí árda, na loċa.

B. 1. Níor ḟéadamar dul amaċ toirc go raib ré ag báirtiġ go trom. 2. Lá raṁraiḋ bíomar ag cainnt le (n-a) ċéile ag bun na páirce móire. 3. D'ḟiafruiġeadar díonn cad a ḋéanfaimíd dá mbéaḋ an aimrear tirim. 4. Dubairt ré go riṫfeaḋ ré go dtí an (do'n) ṗáirc ag iomáint. 5. An ndubraíd go gcaiṫfeá (dtabarfá) an lá ag faire (féaċaint) ar na fearaib (ɜ iad) ag iarcaċ? 6. Dubairt ré go mbeaḋ na bádóirí ag dul trearna an loċa dá mbeaḋ an aimrear breáġ. 7. Nuair d'ḟiafruiġear de cad a ḋéanfaḋ ré, dubairt ré go gcaiṫfeaḋ ré an lá ag iarcaċ. 8. Ó tá an aimrear fliuċ caiṫfimíd an lá ag léiġeaṁ ár leabar nuaḋ. 9. Níor ḟéadadar dul go dtí an t-oileán (do'n oileán) toirc go raib an ġaoṫ láidir. 10. Do léim na bádóirí irteaċ ran uirce ɜ do ṙnáṁadar trearna an loċa. 11. Dubradar go mbainfidír an ċruiṫneaċt nuair a beaḋ rí aibiḋ. 12. Do riṫ na capaill trearna na páirce áirde, luime úd. 13. Dubairt ré go rroirfimír gan ṁoill (rar i bfad) an t-oileán beag (atá) ag béal an ċuain. 14. Dubradar go mbeaḋ fir an ṁuilneora ag treabaḋ, dá mbeaḋ an aimrear tirim. 15. Tá cnoc árd i lár na coille ɜ rruṫ ag riṫ timċeall ar bun an ċnuic. 16. Ṭá na bádóirí ag tarrac an lín láin irteaċ ra

bád. 17. Dubairt sé go bfillfead sé dá bféadfad sé é. 18. Dubradar go sháṁfaidís tréarna an tsroċta dá dtabarfainn raol dóib.

Ceaċt a Ḟiċe.

VI. 1. Tá mear aige ort. 2. Bfuil eolas agat ar an áit seo? 3. Bfuil aiṫne agat ar an bfear san? Níl. 4. Tá a ḟios agam go gcoṁnuiġeann sé sa tiġ úd. 5. Ní ċuireann sé (aon t)suim i gcoṁairle an ḟir. 6. Tá dúil ṁór ag na cailiḃ i mil. 7. Níl a ḟios agam caṫain a ṫáinig sé. 8. Bfuil eagla ort roim an ngadar? Níl. 9. Tá árd-ṁear (mear mór) agam orṫa. 10. Dubairt sé ná raiḃ aiṫne aige ar na fearaiḃ sin. 11. D'fiafruiġear de an raiḃ eolas maiṫ aige ar an áit. 12. Bíomar ag faire (féaċaint) ar na fearaiḃ (agus iad) ag cáṫaḋ na cruiṫneaċta. 13. Ṫugar fé ndeara go raiḃ eagla air roim an ngadar mór. 14. Bfuil a ḟios agat an bfuil na fir ag obair ó ṁaidin? 15. Dubairt sé go raḃadar 'na gcoṁnuiḋe sa tiġ bán i lár an ġleanna. 16. Bfuil a ḟios aige caṫain a stadfaiḋ na muilneoirí de'n (d') obair. 17. Bíoḋ ana-ḋúil aige 'sna (=ins na) milseán-aiḃ. 18. Bfuil aiṫne agat ar an bfear atá ag dúnaḋ fuinneog na scoile? 19. Ní ċuirdís (aon t-) suim 'na (ċuid) coṁairle.

Ceaċt a hAon is Ḟiċe.

VII. 1. Imṫeoċaimíd, osclóċaiḋ sé. 2. D'ullṁóċ-

aidír, ní ċeanglóċtá (ċeanglóċaḋ riḃ). 3. An ápdóċad? D'ḟiafróċtá (d'ḟiafróċaḋ riḃ). 4. Cuirfiḋ ré, ná h-orclóċaidír? 5. Scrúdóċaimíd, ċríoċnóċainn. 6. An inneoraidír* (innreoċaidír)? imreoċaiḋ rí. 7. Ní orclóċtá (orclóċaḋ riḃ).

B. 1. Caiṫimíd an Doṁnaċ ar an gcuma gcéadna i gcoṁnuiḋe. 2. Tá ṫig mo ṡean-aṫar timċeall le trí ṁíle o'n ḃfairrge. 3. Tá an rruṫ beag ro lán d' iarcaiḃ neaṁ-ċoitċeanta agus tá nid (neadraċa) éan inr na crannaiḃ atá ar na portaiḃ. 4. Ḃeimíd ag dul go (dtí) tig ar ṡean-aṫar i mbáireaċ; ḟéadfaimíd riuḃal má ḃeiḋ an aimrir breáġ nó dul ar marcaiḋeaċt ra ċárr (trucail) mara mbeiḋ. 5. Ḃfeacaḃar riaṁ na pluaire(anna) atá ar ṫaoiḃ an ċnuic áird úd? Ċonncamar, ḃíomar ionnta bliaḋain ó ṡoin. 6. An ḃfeiceann tú an cailín úd agus an gúna ban ir an hata tuiġe uirṫi? 7. Raġaimíd go dtí an réipéal ag éirteaċt (i gcóir) an Airfinn agus annran raġaimíd ag ráṁaiḋeaċt ar an loċ. 8. An ḃfeiceann tú an fear agus an ċulaiṫ ḋuḃ air agus rlat iarcaiġ 'na láiṁ aige? 9. Nár ġeallair go dtaḃarfá rinn go (dtí) tig ár ṡean-aṫar dé Luain? 10. Duḃairt ré go ngléarfaḋ ré an capall fé'n dtrucail agus go dtaḃarfaḋ ré an ċruiṫneaċt go dtí an calaḋ. 11. Ḃí rí ag cur na feola irteaċ ra ċorcán agus rinn ag teaċt irteaċ agus duḃairt rí go mbéaḋ an dínnéar ullaṁ aici i gcionn uaire an ċluig nó mar rin. 12. Raḃair riaṁ

* Usually pronounced 'neoraidír. The initial syllable is usually dropped in future and conditional.

ar ṁullaċ an ċnuic áiro, luim úo? Tá raḋarc ana-ḃreaġ (le ꝼeicrint) uaiḋ. 13. Raġaḋ ṫar n-air agur ꝼiarꝼóċaḋ de Ṫomár ar ꝼáġ na báḋóirí na maiḋí ꝼáṁa 'ra ḃáḋ ḃeag. 14. Ġeall an máiġirṫir (ḋúinn) go n-inneoraḋ (innreoċaḋ ré) an rcéal ḋúinn. 15. Do ṫógainn mo ꝼlat iarcaiġ, do ꝼuiḋinn ar an (n)droiċeaḋ agur do ċaiṫinn an tráṫnóna ag iarcaċ. 16. Siúḋ linn ar riuḃal ċun (ꝼé déin) an ċnuiċ aċt do ṫorruiġ ré (ċrom ré) ar ḃáirtiġ rar i ḃꝼaḋ agur do ꝼiṫeamar ċun na coille ċoṁ taraiḋ ir d' ꝼéadamar é. 17. Duḃairt rí go n-éireoċaḋ rí go moċ, go n-aḋóċaḋ rí an teine agur go n-ullṁóċaḋ rí an breicꝼeárta. 18. Nuair ꝼroir na báid an calaḋ, do ċeangail na h-iarcairí iad agur annran do líonadar na cireáin leir na h-iarcaiḃ (an iarc) agur ṫugadar go dtí na trucailí iad.

Ceaċt a Dó ir ꝼiċe.

VI. A. 1. Éiriġ id ꝼearaṁ; éiriġiḋ 'nḃur rearaṁ. 2. Ná dúnaiḋ, ná bríreaḋ ré. 3. Téiġimír (téiġeam), geallaidír. 4. Buailiḋ, meileaḋ ré. 5. Ná ꝼroiridír, baintear é. 6. Ná ꝼiarꝼuiġ (ná h-iarꝼ), bíoḋ ré annro. 7. Ꝼiarꝼuiġiḋ (iarꝼaiḋ), ríníimír (ríneam). 8. Cuiridír, go ꝼroirir (go ꝼroiriḋ riḃ)! 9. Go mbeannuiġiḋ Dia ḋuit! go gcuirtear iad. 10. Go gceanglaimíd! go ḃꝼillir! (go ḃꝼilliḋ riḃ).

B. 1. Ṡroireamar an t-oileán go díreaċ ar a deiċ a ċlog. 2. Do rtad an ċainnt agur d'éiriġeadar

'na ṡeaṗaṁ nuair a ṫáṅgamar isteaċ. 3. Cuiriḋ na gaṗṡúin go léir ṡa ṗlanḡ go ndeiriḋíṡ (ndéaṗṡaiḋíṡ) a ġcuid ceaċt (a ġceaċtanna). 4. Cuiṗṗeaṗ ceiṡt aṗ gaċ gaṗṡún (buaċaill) ṡa ṡcoil. 5. Aṗ ċuiṗiṗ na leaḃair aṗ ċlár an ṁáiġisteiṗ? 6. Osclaḋ gaċ buaċaill a leaḃaṗ agus léiġeaḋ sé an ceaċt atá aṗ leaṫanaċ a h-oċt déag. 7. Cuiṗ (cuiṗiḋ) na bosca beaga so sé'n mbord. 8. Nuair a ḃeiḋ an ceaċt ṡcríḃneoiṗeaċta críoċnuiġṫe, ṡaġaiḋ na buaċailli go léir go (dtí) ṗaiṫċe an imeaṗṫa. 9. Ċuaḋamaṗ go dtí n-áṗ ṡuiḋeaċáin agus do ṡcríoḃamaṗ an ceaċt atá aṗ leaṫanaċ a ceaṫaiṗ-déag. 10. Mara ḃṗuil a ṡíor aca cá ḃṗuil na ṡlinnte, ṡiaṗṗuiġíḋíṡ de Ṡeaġán cáṗ ċuiṗ sé iad. 11. Ċuaḋamaṗ go dtí mullaċ an ċnuic atá i n-aice an ċuain, agus do ṡuiḋeamaṗ aġ ṗéaċaint aṗ na ṫonnaiḃ (agus iad) aġ bṗiṡeaḋ oṗ cionn na ġcaṗṡaiġ. 12. Ṡiaṗṗuiġ de Ṡeaġán cáṗ ċuiṗ sé an ṫṡiat ṁóṗ iarcaiġ. 13. Ḃainiḋ an coiṡce atá ṡa ġoṗt ḃeag i mbáiṡeaċ. 14. An mbainṗimíḋ é le ṡpealaiḃ nó le coṗṗánaiḃ? 15. Ná dún doṗuṗ tiġe na mbád ṗóṗ; tá na ṗiṗ aġ taṗṡac an ḃáid ḃíġ aníoṗ. 16. Ċuaḋamaṗ go dtí an calaḋ indé agus ċonnacamaṗ na ṗiṗ aġ líonaḋ na mbád le ṡpuiṫneaċt. 17. Do ċeangail na bádóiṗí an ḃṗat de'n dtéadán agus ṫaṗṡai(n)ġeadaṗ go (dtí) baṗṡ ṡpainn na luiṅge é. 18. Cuiṗ na punnanna móṡa aṗ an dtṗucail agus taḃair go dtí an ṡcioḃól iad.

[**Fourth Revision.**]

Ceaċt a Trí ir Fiċe.

I. This is an object lesson; see "Method." Special attention should be paid to this and following lessons on "ir," a good knowledge of which is essential.

V. 1. Ir bord é seo. 2. Ir cathair í sin. 3. An cathair stól? 4. Ní lampa fuinneog. 5. An fuinneog é seo? 6. Ir doras é. 7. An buaċaill tu? 8. An borsa coṁra? 9. Ir borsa mór coṁra. 10. Ir coṁra borsa mór. 11. An buaċaill mé? 12. Ir buaċaill beag tu. 13. Ir fear Séamas. 14. Ir sagart é. 15. Ní sagart é, ir máġistir scoile é. 16. An cailc ḋearg é seo? 17. Ir páipéar bán é. 18. Ir gaḋar é sin.

Ceaċt a Ceathair ir Fiċe.

VI. A. 1. Ir eorna í sin. 2. Ir cruiṫneaċt í. 3. Ní h-éan é. 4. Ir londub é. 5. Ní préaċán meaig. 6. An éan dub préaċán? 'Seaḋ. 7. An londub préaċán? Ní h-eaḋ. 8. An tiġ é sin? 'Seaḋ. 9. Náċ capall é sin? Ní h-eaḋ, ir bó í. 10. Ní h-iarc é sin. 11. An bád long? 'Seaḋ, ir bád mór long. 12. Cé leis an capall úd? Ir le Doṁnall é. 13. Cé leis an muileann? Ir le Taḋg Ó Briain é. 14. Náċ leis an ṗáirc sin? Ir leis. ('Seaḋ.) 15. Ir liom an bád san. 16. Tá capall aige aċt ní leis é. 17. Tá báid aca, aċt ní leo iad. 18. Ir leis an muilneoir iad go léir.

B. 1. Ḃfuil mórán (puinn) deifriġeaċta ioir ċruiṫneaċt ir eorna? 2. Tá tiġ mór breaġ ag an dtiġearna talṁan ra dtuaiṫ,* aċt coṁnuiġeann re i Lonndain. 3 Ċuaḋamar trí rna páirceannaiḃ áilne, maidean ḃreaġ ṙaṁraiḋ. 4. Do ḃíol ré an gort cruiṫneaċta ran liom. 5. An eorna í rin atá ag fár ra ġort ṁór ar ṫaoḃ (ċliaṫán) an ċnuic? 6. Tá rciaṫáin an-ṙada ar na h-éanaiḃ úd atá ag eitilt (dul) trearna an ċuain. 7. Do rugaḋ ⁊ do tógaḋ ra tuaiṫ rinn, aċt anoir táimíd 'nár gcoṁnuiḋe ra ċaṫair. 8. Téiġmíd ṫar n-air ar ċuairt ré'n dtuaiṫ gaċ aon traṁraḋ. 9. Ċonncamar éan mór duḃ ar an rceiċ ṁóir atá ag fár i lár na páirce biġe. 10. Ċaiṫeamar an raṁraḋ ag iarcaċ inr na rroṫa(nna)iḃ atá ag ruṫ (a ruṫeann) irteaċ ra loċ. 11. D' ṙanadar go ceann (ar ṙeaḋ) uaire an ċluig nó mar rin ré rcáṫ na gcrann (agur iad) ag ṙéaċaint (ṙaire) ar na ṙearaiḃ (a ḃí) ag baint na cruiṫneaċta. 12. Ḃfuil cuan (aon ċ.) ar an oiléan? Níl. 13. Tá cairrge(aċa) írle ag ceann (bun) na tráġa, ar aġaiḋ an ċuain. 14. An 'mó tiġ atá ag an dtiġearna talṁan? 15. Deir Séamar ná ṙuil aċt aon tiġ (ċeann) aṁáin aige anoir aċt go mbíoḋ cúig tiġṫe (cinn) aige. 16. An long í rin (atá) ar an ḃrairrge i n-aice an oileáin ḃig? 17. An 'mó capall do ḃíolair le h-aṫair Ṡéamair? Ḃíolar trí capaill (cinn) leir. 18. D' ṙiarruiġear de conur a ċaiṫreaḋ ré an lá. Duḃairt ré go raġaḋ ré go dtí an rruṫ atá ag ruṫ coir na coille ⁊ go gcaiṫreaḋ ré an lá ann (⁊ é) ag iarcaċ agur ag ól a ṗíopa.

---

* Tír, unless the speaker is in England.

Ceaċt a Cúig ir ḟiċe.

IV. A. 1. Mire agur eirean: mire agur tura. 2. Mo leabar-ra, do leabar-ra, a ċuid peann. 3. Ár dtiġ-ne agur bur dtiġ-re, a gcuid leabar. 4. Mo ċuid-re arán (mo ċuid arán-ré), do ċapall-ra, do ċuid capall. 5. A bád ran agur mo bád-ra, ár mborca-na agur a mborca-ran. 6. Sinne agur rib-re, mo ċuid-re arán (mo ċuid arán-re), a cuid capall.

B. 1. Ir í reo an ċaṫaoir ard. 2. An tura an máiġirtir? 3. An é reo Pádraig? Ní h-é, ir é Séamar é. 4. Ní h-í rin an ċailc ġorm. 5. An tura an buaċaill a bí 'na ḟuirde ar an bḟalla? Ní mire, 'ré rin é. 6. Cé h-é rin? 7. 'Sé rin Seaġán Ó Briain. 8. An é reo do leabar-ra? Ní h é. 9. An é Séamar an garrún atá 'na ḟuirde ar an rtól? 10. Ní h-é, 'ré Séamar an buaċaill atá 'na ḟearaṁ i n-aice na ḟuinneoige. 11. An é an ḟear ran an máiġirtir (rcoile)? 12. Ní h-é; 'ré an ḟear ran an muilneoir. 13. An rcoláire tura? 'Seaḋ (ir rcoláire). 14. An tura an buaċaill a bí annro inné? Ní mire. 15. Cad é (an rud é) reo? 16. Ir leabar é. 17. 'Sé an leabar dearg é. 18. 'Sé leabar Ṡéamair é. 19. Cé leir an peann ro? 20. Ir le Seaġán Ó Briain é. 21. An iad ro na rlinnte? 22. Ní h-iad, 'riad rúd na rlinnte ar an gcaṫaoir. 23. An é reo mo leabar-ra? 24. Ní h-é, 'ré a leabar-ran é.

Ceaċt a Sé ir Fiċe.

V. A. 1. An fear é rin? 'Seaḋ (ir fear). 2. An é rin an fear? 'Sé. 3. 'Sé Seaġán Ó Ceallaiġ é. 4. Ní h-é, 're Séamar Ó Séaġḋa é. 5. An capall nó bó é rin? 6. Ir capall é. 7. 'Sé capall Ṡeaġáin é. 8. An é riúd do ḋearḃráṫair? 'Sé. 9. Ní h-é rin Séamar, 'ré Seaġán é. 10. Náċ tiġ é rin ar an gcnoc? 11. Ní tiġ (ní h-eaḋ) ir falla é. 12. 'Sí rin bó Ṫaiḋg. 13. Náċ cruiṫneaċt í rin? 14. Ní cruiṫ-neaċt (ní h-eaḋ) ir coirce é. 15. 'Sí rin páirc Ṫomáir. 16. Náċ í rin an ṗáirc? 'Sí. 17. An tura Seaġán? Ní mire (me); ir mire Ṗádraig. 18. An báḋ é rin ar an loċ? 'Seaḋ. 19. Ceaṫraṁa tar éir a deiċ; deiċ nóimeataí ċun a h-aon déag; leaṫ-uair tar éir a h-oċt; ceaṫraṁa ċun a reaċt; cúig nóimeataí tar éir a ré; leaṫ-uair tar éir a ceaṫair; ceaṫraṁa ċun a trí; deiċ noimeataí tar éir a cúig; leaṫ-uair tar éir a h-oċt.

B. 1. Ṫagaḋ na buaċailli ar rcoil ceaṫraṁa ċun a naoi agur ṫéiġidír aḃaile ceaṫraṁa tar éir a trí. 2. Ċonnacamar na daoine (agur iad) ag riṫ ar gaċ áird ċun (fé ḋéin) rtaid na traenaċ. 3. Ní dóiġ liom (ní ṁearaim) go bfuil Ṗádraig ċoṁ h-árd le Séamar. 4. Féaċ! rin iad na báid ag teaċt irteaċ ra ċuan anoir. 5. Dia'r Muire duit, a Ṡeaġáin, cad a ċlog é? Níl ré aċt ceaṫraṁa tar éir a naoi. Ní h-aon ḃaoġal go mbeiḋ tú déiḋeannaċ. 6. Tá deaḃaḋ orm, mar níl mo ċuid ceaċt go ró-ṁaiṫ agam fór.

7. Ċualamar clog na rcoile ag bualaḋ, agur rinn ag dul (gaḃáil) trearna na páirce. 8. An é rin gaḋar Ṫomáir atá ag dul trearna an ḃóṫair? Ní h-é. 9. Náċ é reo an máiġirtir (atá ag teaċt) ċuġainn ar an mbóṫar? Tá an ceart agat; 'ré agur tá deaḃaḋ air. 10. Ḃfeiceann tú an garrún úd atá ag dul ċun (fé ḋéin) na coille? An é rin Seaġán nó Séamur Ó Ḃriain? 11. Níl a ḟior agam (ní ḟeadar). 12. Ó ḃí an aimrir (go) ana-ṫe, ċuaḋamar ag rnáṁ ra rruṫ. 13. Ḃíor ag cainnt le Seaġán indiu; duḃairt ré liom go ndeaġaiḋ ré amaċ indé ag ráṁaiḋeaċt ċun an oileáin, aċt gur éiriġ an ġaoṫ agur gur ḟill ré ċoṁ tapaiḋ ir d'ḟéad ré é. 14. D'ḟiafruiġear di an gcaiṫfeaḋ rí an ṁaidean ag fuaġáil nó ag léiġeaṁ ó ḃí (toirc go raiḃ) an aimsear fliuċ. 15. Dá mbeaḋ ré annso, do raġaimír amaċ ag ráṁaiḋeaċt ar an gcuan. 16. Ḃíodír ag obair go meaḋon lae, annran d'ólaidír a bríopaí go ceann (ar feaḋ) leaṫ-uaire nó mar rin. 17. Do tógaḋ Ṫomár ra dtuaiṫ agur cuireann gaċ aon níḋ ra ċaṫair iongnaḋ air. 18. Do ḋíolamar ár gcapaill óga go léir le Seaġán Ó Séaġḋa. Ir leir na trí páirceanna móra so. 19. Raġaiṁíd fé'n dtuaiṫ i mbáireaċ má ḃeiḋ ré (an aimsear) breáġ (tirim).

Ceaċt a Seaċt ir ḟiċe.

V. 1. Táim im ḟear anoir. 2. Tá ré 'na ḃuaċaill ṁaiṫ indiu. 3. An mbeiḋ ré 'na ḋoċtúir an ḃliaḋain seo ċuġainn? 4. Tá(id) riad 'na ruinéiriḃ anoir.

5. Ní raiḃ ré 'na ṫáilliuir bliaḋain ó ṡoin. 6. Ḃí Máire 'na cailín ṁaiṫ inné. 7. Ḃí ré 'na ḃuaċaill an uair rin. 8. Beaḋ im ṡaor (cloiċe) nuair a ḃeaḋ im ḟear. 9. Duḃairt ré go mbeaḋ ré 'na ṡaġart. 10. Do ḃíomar 'nár gcoṁnuiḋe ra dtuaiṫ nuair a ḃíomar 'nár bpáirtíḃ. 11. Ḃí Brian Boruṁa 'na rí(ġ) an ḃliaḋain rin. 12. Nuair ḃí Séamar 'na ḟear* óg, ḃí ré 'na ṁairnéalaċ: anois tá ré 'na ḟeirmeoir.* 13. Ḃí ré ana-láidir nuair ḃí ré 'na ḟear óg.* 14. Raḃair id ċoṁnuiḋe ra ċaṫair (ṁóir) nuair a ḃír id ṗáirte? 15. Ṫéiġeaḋ Tomár ar rcoil gaċ (aon) lá nuair a ḃí ré 'na ġarrún (ḃeag).

Note as a convenient, though not infallible, rule for using tá 1 instead of ir, that for the former a *temporal conjunction* is generally expressed in the phrase: he is a good boy *now*, &c. This will be easily seen to be a consequence of the more accurate rule quoted in text-book.

Ceaċt a h-Oċt ir ḟiċe.

VI. A. 1. An ċaiad (na caiad): na laċain ḃána. 2. Inr an gceardoċain doirċa; do rna gaiḃniḃ óga. 3. Or cionn (tpearna) na h-aḃann (leiṫne) leaṫaine. Na cairde. 4. I n-aice na ceardoċan bige; na h-aiḃne beaga. 5. Na ngaḃann láidir.

B. 1. Ir ragart é. 2. Tá ré 'na ṡagart anoir. 3. Ḃfuil Seaġán 'na ṁairnéalaċ anois? 4. An fear é rin ar an mbóṫar? 5. 'Seaḋ; 'ré Séamar Ó Duḃġaill é. 6. Ḃfuil ré 'na ḃuaċaill ṁaiṫ anois?

---

* See footnote to lesson.

7. Bí sé 'na ġaba(inn) an uair sin. 8. Beiḋ Taḋg Ó Briain 'na ṁáiġistir scoile sar i bfad (gan ṁoill). 9. Náċ breaġ an lá é! Is breaġ go deiṁin, buiḋeaċas le Dia. 10. Náċ láidir an buaċaill é Seaġán! Is láidir go deiṁin, Dia 'á beannaċaḋ. 11. Do b'ana-ṁaiṫ an buaċaill é Seaġán (ba buaċaill ana-ṁaiṫ S., bí Seaġán 'na buaċaill ana-ṁaiṫ). 12. Is ana-ḟliuċ an lá é seo! 13. Is ana lom an cnoc é siúd! 14. Do b' an-aosta (-ċríonna) an fear é! 15. Tá sé 'na ṡean-ḟear (ṡean-duine) anois. 16. Bí Tomás 'na buaċaill boċt (dealb) ċúig bliaḋna déag ó ṡoin. 17. An bfuil tú id ċailín ṁaiṫ indiu? 18. Náċ an-árd an cnoc é siúd?

C. 1. Bí tuitim na h-oiḋċe ann, nuair a ṡroisea mar an ċaṫair (ṁór). 2. Buail fear linn ar an mbóṫar aċt ní raib a ḟior againn céad' é (níor aiṫniġeamar é). 3. Fear beag canncaraċ dob' eaḋ Taḋg. 4. Ċuaḋar go h-Aimeirice suas le deiċ mbliaḋna(ib) ó ṡoin; is 'mó cos do ċuir an saoġal de ó ṡoin. 5. Bí ana-ḋúil (sséis, sseois) ag Séamas ins na (i) longaib nuair a bí sé 'na ġarsún. Tá sé 'na ṁaisnéalaċ anois. 6. Bíos ag baile le déiḋeanaiġe: tá na seanḋaoine go léir, naċ mór, caillte. 7. Dia 's Muire ḋuit, a Ṡéamais, conus taoi (tá tú)? Náċ breaġ an aimsear í, buiḋeaċas le Dia! 8. Is dóċa gur cuiṁin leat seana-bean a bí 'na comnuiḋe sa boṫán (boṫáinín) (atá) i n-aice na ceardċan? 9. Ċonnac fear ar muin ċapaill (ag marcaiġeaċt ar ċapall) aċt níor aiṫniġear (ní raib a ḟior agam céad' é) é, ó bí (toirc go raib) an oiḋċe

doṙċa. 10. An é ṙin (an in é) Tomáṙ gaḃa (atá) ag cainnt leiṙ an ḃṙeaṙ óg i n-aice na ceaṙṙdċan? 11. Ḃíodaṙ 'na ṙuiḋe timċeall na teine(aḋ). 12. Raiḃ Tomáṙ ag tiomáint (taḃaiṙt) capaill an ġaḃa(nn) ṫaṙ n-aiṙ go dtí an ċeaṙṙdċa (do'n ċeaṙṙdċain). 13. Cé h-í an cailín áṙd ṙan imeaṙc na mban atá ag ceangal na h-eoṙna(n)? Sin í Máiṙe. 14. Ceaṫṙaṁa ċun a naoi (a ċlog) aṙ maidin, ċíṙiṙ na buaċailli go léiṙ ag dul aṙ ṙcoil agus deaḃaḋ oṙṫa. 15. Ḃṙuil aiṫne agat aṙ an ḃṙeaṙ úd atá na ṙeaṙaṁ i n-aice na ceaṙṙdċan? Go deiṁin tá, níḋ náċ iongnaḋ, ḃí ṙé ag dul aṙ ṙcoil i n-éinṙeaċt liom. 16. Tá ṙé ag ṙeiṫeaṁ leat ó ḃí tuitim na h-oiḋċe ann (ó ṫuitim na h-oiḋċe) ṙa ḃoṫán (atá) i n-aice na caṙṙaige ḃáine. 17. Cuiṙ an leaḃaṙ ṙan i leaṫ-taoiḃ agus téanam ag ṙnáṁ. 18. Ṫugaṙ ṙé ndeaṙa go ṙaiḃ tuiṙṙe aiṙ, agus duḃaṙt leiṙ ṙtad de'n obaiṙ.

[**Fifth Revision.**]

Ceaċt a Naoi iṙ Ṙiċe.

IV. 1. Iṙ mó miṙe ná tuṙa (táim níoṙ mó ná tuṙa). 2. Náċ aoiṙde Seaġán ná Séamaṙ? 'Seaḋ (iṙ aoiṙde) *or* Ná ṙuil Seaġán níoṙ aoiṙde ná Séamaṙ? Tá. 3. Iṙ láiḋṙe (tṙeiṙe) iad ná ṙinne (táid ṙiad níoṙ láiḋṙe, ṙṙl.). 4. Iṙ é ṙeo (Seo é) an boṙca iṙ éadtṙuime. 5. Tá an bád iṙ luġa ag an ḃṙeaṙ iṙ mó. 6. Cioca de ṙna cṙannaiḃ ṙeo iṙ aoiṙde? An ceann (cṙann) atá i n-aice an ḃóṫaiṙ. 7. Ḃṙuil an peann iṙ

fear agat-sa? Níl. 8. 'Sé an buachaill is sine (sníonna) sa scoil é. 9. An truime an carúr so ná an carúr san? (Ḃfuil an carúr so níos truime, srl.) 10. Is lugha an gort cruitheacha ná an gort eornan. (Tá an gort c. níos lugha, srl.). 11. Cuis na sinn (seanna) is fearr ins na borcaíb is lugha. 12. Is é an leabhar is mó an leabhar (ceann) is éadtruime. 13. Is é an buachaill árd an buachaill is óige sa scoil. 14. Tabhair an sseal is éadtruime do'n ḃfear is laige.

Ceacht a Deich is Fiche.

VI. A. 1. Ḃí sé ní b'aoisde ná a ḋearḃráthair (do b'aoisde é ná, srl.). 2. Rabhais ní ba láidre (ṫreise) ná mar táis (taoi, tá tu) anois? 3. Táim ċoṁ láidis is ḃíos siaṁ. 4. Do b'é an fear a b'ḟearr sa ṗaróiste é. 5. Ḃí na fis a b'aoisde ar torach. 6. Níliḋ siad ċoṁ saiḋḃis is ḃíodar cúig bliadhna ó ṡoin. 7. Ḃíomar ní b'ḟearr an uais sin ná mar atáimíd anois. 8. Nárḃ' é an buachaill a b'aoisde sa scoil é? 9. Níl Séamar ċoṁ láidis le Seaghán. 10. Táid siad níos láidre ná mar ḃeid siad i gceann deich mbliadhan.

B. 1. Do buaileadh breoite í agus ḃí sí 'na luighe ar feadh dá ṁí(s). 2. Níl sé níos fearr ná níos measa ná mé. 3. D'iarramar air an ṁin a b'ḟearr sa (t)sriosa. 4. Tá luach ceithre scilling de sna milreánaiḃ is fearr (ag teart(ḃ)áil) uaim. 5. Fillfiḋ sé i gceann deich nóimeat(aí) nó mar sin agus inneosaiḋ

ré cad a ċonnaic ré. 6. Do léiġimír na leabair a b'ḟearr ra leabarlainn. 7. Bí ré breoite le déidean-aiġe acht tá ré ag dul i bḟeabar anois. 8. Ní fada (ir gearr) go mbeiḋ ré ċoṁ maiṫ ir bí ré riaṁ (beiḋ ré ċoṁ, grl., gan ṁoill, far i bḟad). 9. Ir fuide (ria) an bóṫar ná an carán a ṫéiġeann go díreaċ i gcoinne an ċnuic. 10. An mbíonn tú id ṡuide go moċ ar maidin dé Saṫairn? 11. Dubairt ré go raiḃ an gaḋar a b'ḟearr aige. 12. Nuair a ṫáinig ré ar ċuairt fé'n dtuait do bíoḋ eagla air roimir na buaiḃ. 13. Raiḃ áṫar ort nuair a fuairir an leabar a b'ḟearr? 14. Táimíd 'nár rearaṁ ar ṁullaċ an ċnuic (an trléiḃe) ir aoirde ra tír. 15. Bíodar ag cur na lion(ta) ba ṁó irteaċ rna bádaiḃ iarcaiġ. 16. An 'mó cor (atá) fé beiċ? Níl a ḟior agam (ní ḟeadar) acht ir dóiġ liom go bḟuil ré cora fúiṫi. 17. Fiafróċad de Ṡeaġán cár ċuir ré na leabair ir (ba) luġa. 18. Tá dá ṗúnt déag ag Séamar Ó Briain orm-ra, mar ċeannuiġear bó uaiḋ agus nár (níor) díolar airti.

Ceaċt a h-Aon Déag ir Fiċe.

IV. A. 1. Iṫeann re, d'iṫeadar. 2. An íoraimíd? bḟuilid riad ag iṫe? 3. D'íorṫá (-fá) (d'íoraḋ rib), íoraid riad. 4. Íortar (ffar), d'iṫeamar.

B. 1. Mearaim (ir dóiġ liom) gurab* í reo (o í) an ċaṫaoir ir fearr. 2. Deir(eann) ré gur† bó í.

---

* In the spoken language often go b' í reo.
† Do. do. go bó í.

3. Ṡíleadar (ṁearadar) gurḃ' é rin (in é) an leaḃar ba ṁó. 4. D'ḟiafruiġear de arḃ' é an máiġirtir é? 5. Má'r é reo an leaḃar ir fearr, an dtaḃarfad do é? 6. Dá mb'é reo an leaḃar b'ḟearr, an dtaḃarfá do é? 7. Deir(eann) ré gurab' é Seaġán O Laoġaire é. 8. Fiafruiġ de an cruiċneaċt í. 9. Duḃradar gurḃ'é an borca ba luġa an borca (ceann) ba ċruime. 10. D'ḟiafruiġeamar díoḃ arḃ' é rin an leaḃar a b'fearr ra leaḃarlainn. 11. Duḃairt rí gurḃ' é gaḋar Ṡéamair é. 12. An ndubhraír gurab é Séamar an buaċaill atá 'na ḟuiḋe ar an rtól? 13. Deir(eann) rí go ḃfuil an leaḃar ir mó ar an gcaṫaoir. 14. Deir(eann) ré gurab' é an leaḃar ar an gcaṫaoir an leaḃar ir mó. 15. An ndubhraír gurḃ' é Séamar an buaċaill ba (ir) láidre (treire) ra rcoil? 16. D'ḟiafruiġeadar dínn arḃ' é an fear é. 17. Abair leir gurab é riúd Séamar. 18. Ar ṁearair go raiḃ Seaġán ní b' aoirde ná Séamar (gurḃ' aoirde Seaġán, 7rl.)?

Ceaċt a Dó Ḋéag ir Fiċe.

V. A. 1. Ir maiṫ liom bainne. 2. Ní maiṫ liom cáire. 3. Ir fearr liom im. 4. Duḃairt ré gurḃ' ḟearr leir té ná bainne. 5. Ní maiṫ linn rilíní. 6. Ní maiṫ ḋi té. 7. An fearr (arḃ' ḟearr) leat uḃla ná óraírtí? 8. D'ḟéidir go raiḃ ré ann. 9. Ir olc (ní maiṫ) (iad) na milreáin do rna gearrċailíḃ. 10. Ní fiú ḋuit é. 11. Nárḃ' fiú leir é? 12. An tura atá ag

cainnt? 13. An go Corcaiġ a ċuaiḋ ré? 14. Ní maiṫ liom (na h-)uibe. 15. An ra traen a ċuaḋair? 16. Níorḃ' ḟiú liom é. 17. Do b'é ('ré) Séamar a ḋein é. 18. Do b'é, do réir dealraiṁ. 19. Beireann ré ar an gcapall. 20. An mbéarfair? 21. Do rugamar ar láiṁ air. 22. Do rugaḋ é, bliaḋain ir lá indiu. 23. Ḃéarfaidír air. 24. Caṫain a rugaḋ tú?

B. 1. Do ḟuirḋeamar go léir ċun buird (bíḋ). 2. D' ḟiafruiġ rí ḋíom arḃ' ḟearr liom an capall duḃ ná an capall (ceann) bán. 3. Ní fiú liom dul go Baile Áṫa Cliaṫ go dtí reaċtṁain ó indiu. 4. An go Corcaiġ nó go Port-Láirge a raġaimíd? Ir cuma liom (cé' ca). 5. Ṫángadar annro coicṫiḋir ir lá indiu. 6. Dubairt ré gurḃ' ḟearr leir fanaṁaint ag baile mar go raiḃ (ḃí) ré gan ḃeiṫ ar foġnaṁ. 7. Ir dóċa go raġad go Luimniġ coicṫiḋir ó indiu. 8. Nárḃ' ḟiú leat feiṫeaṁ liom? 9. Duḃairt ré gur ṁaiṫ leir óráirtí aċt nár ṁaiṫ do iad. 10. Ṫángamar annro reaċtṁain ir lá indiu, imṫeoċaimíd coicṫiḋir ó indiu. 11. Nuair a ṫáinig ré irteaċ ar a deiċ a ċlog, d'ḟiafruiġear de cad 'na ṫaoḃ go raiḃ ré déiḋeanaċ. 12. Ḃíodar ag cur an ḃuird ṁóir rin i lár an treomra nuair a ṫána(g) irteaċ. 13. An le corránaiḃ atá na mná ṫíor annrúd ag baint na h-eornan? 14. Téanam aḃaile: ní fiú ḋúinn fanaṁaint níor ria (fuide). 15. Do ċualamar go raiḃ pluair ar ṁullaċ an ċnuic, agus riúd ċun riubail linn go ḃfeaċ(f)aimír uirṫi. 16. D'ḟearr leo fanaṁaint (irtiġ) ra tiġ mar ṫugadar fé ndeara rcamall duḃ ag dul trearna na rréire,

Ceaċt a Trí Déag ir Fiċe.

V. A. 1. Dubairt sé liom teaċt. 2. Ní maiṫ liom beiṫ annso. 3. Dubart leis an leabar a ċur isteaċ 'na ṁála. 4. Dubraḋ liom an doras a ḋúnaḋ. 5. Dubart leis an mbuaċaill gan na fuinneoga 'orcailt. 6. An ndubraís leis an mnaoi an ċistin a scuabaḋ? 7. Níor ḟéadas é 'bhiseaḋ. 8. Nár ḟéad sé an capall a ṫiomáint? 9. Do ċuiseadas iaċall orainn an coisce 'baint. 10. Abair leis an muilneoir an ċruiṫneaċt a ṁeilt. 11. Ġeallas (do) an scéal (a ḋ')innsint do. 12. Dubradas linn gan an leabar san a léiġeaṁ. 13. Níor ḟéadas é' ċríoċnuġaḋ. 14. An gcuirfiḋ sé iaċall orainn an bád a ċur isteaċ sa tiġ? 15. Ní maiṫ liom obair a ṫosnuġaḋ (tosnuġaḋ ar obair a ḋéanaṁ). 16. Ní raiḃ uain aca ar ṁórán a ráḋ. 17. An bḟéadfair an gort a ṫreabaḋ i mbáiseaċ? 18. Abair leis na bádóiríḃ gan an seol' áirduġaḋ. 19. Téiġmíd, raġaid siad. 20. Cuaḋtar: téiġeam (téiġmís). 21. Go dtéiġis (dtéiġiḋ siḃ) slán! an raġtá (raġaḋ siḃ)? 22. Tá(id) siad ag dul, ṫéiġeaḋ sé. 23. Téiġeann sí, raġad.

Seisear fear; an seisear fear; seaċtar (mór-ḟeisear) buaċaill(í); naonḃar ban; an tríur máiġistir scoile; dáréag sagart; an ceaṫrar capad; an beirt ġaḃa(nn); mór-ḟeisear (seaċtar) bádóir(í); an cúigear muilneoir(í); oċtar cailín óg; deiċniuḃar iarcaire láidir.

B. 1. Ní túirce ċonnaic ré rinn ná do ruiṫ ré leir aḃaile ċoṁ taparáḋ ir d' ḟéad ré é. 2. Ċuireadar iaċall orainn dul irteaċ ra ḃáḋ agus (dul ag) ráṁ-aiḋeaċt go dtí an ṗluair atá san oileán. 3. Ir greannṁar an rud riḃ a ḃeiṫ 'nḃur ruiḋe annro ra tiġ agus an aimsear ċoṁ breaġ (ir atá). 4. Ir cóir (dúinn) truaġ ḃeiṫ againn do rna boċt(án)aiḃ. 5. Ní ḋeaġamar i ḃfad (ní raiḃ puinn de'n mbóṫar curṫa ḋíonn) nuair a ḃuail triúr fear linn. 6. Ċonn-acamar é ag dul tar ḋroiċead agus é ag marcaiġeaċt ar aral (agus é ar ṁuin arail). 7. Dubairt duine de rna fearaiḃ leo gur ċóir dóiḃ náire 'ḃeiṫ orṫa aċt do ṗléarcadar ar ġáirḋe. 8. Ní raiḃ uain agam ar ṁórán a léiġeaṁ mar ċuaḋar a ċodlaḋ go luaṫ. 9. Dubairt ré linn gur imṫiġ an long sar ar ḟéad ré an ċaṫair a ḃaint amaċ (ḟroirint). 10. Dubairt ré le n-a ṁac an capall a ġléaraḋ agus an ċruiṫneaċt a ṫaḃairt go dtí an rcioból. 11. Ċuireas iaċall orṫa an gort a ṫreaḃaḋ sar ar ṫángadar aḃaile ċun dínnéir. 12. D'ḟiafruiġ ré díom ar ḟéadar (an ḃféadfainn) an leaḃar a ṫaḃairt do. 13. Ir maiṫ leir dul irteaċ ra rcoil agus ceirteanna' ċur ar na garrúnaiḃ beaga. 14. Do ċuireaḋ an fean-duine iaċall orm a ṗíora' líonaḋ le tobac agus é 'ḋear-gaḋ ḋo. 15. Nuair (a ḋ') éirġ an ġaoṫ, ṫáinig eagla orṫa agus duḃradar leir na báḋóiríḃ an reol a ṫarrac anuas ('írliuġaḋ). 16. Níl a ḟior agam an londuḃ é rin nó náċ eaḋ; ní ḟéadaim é 'ḟeircint go maiṫ. 17. Má ċíonn tú Seaġán iarr air gan teaċt tráṫnóna indiu. 18. Mara ḃfeic(f)inn é (mara

mbeaḋ go ḃfeaca), ní ḟéaḋ(f)ainn a ḟiafruiġe ḋe conuf a ḃíf.

[**Sixth Revision.**]

Ceaċt a Ceaṫaif Ḋéag if Fiċe.

V. A. 1. An feaf atá annfo. 2. An feaf a ċím. 3. Na fif guf ċeannuiġif an capall uaṫa. 4. An feaf a ċíonn mé. 5. An feaf guf ḋíolaf an capall leif. 6. Na fif go ḃfuil an capall aca. 7. An feaf guf leif na tiġṫe. 8. Na buaċailli go ḃfuil culaiṫe bána ofṫa. 9. Na cailíní guf ṫugaif na h-uḃla ḋóiḃ. 10. An feaf a ḃuailif. 11. An tiġ go fabaif ag fiafruiġe a luaċa (ḟiaċa), 12. An feaf óg go ḃfuil a láṁa 'na ṗócaiḃ aige. 13. An feaf a ḃuail Séamaf. 14. An feaf guf ḃuail Séamaf é. 15. An feaf guf ḋíolaif a ṫiġ. 16. An buaċaill if feaff ḋ'á faiḃ fa fcoil. 17. An feaf if mó ḋ'á ḃfeaca fiaṁ. 18. An fud if éagfaṁla (iongantaiġe) ḋ'áf ċualaf fiaṁ. 19. Ṫáinig fe: níof ṫángfa(f) (ṫánag). 20. Tiocfaiḋ fiaḋ: tagaiḋíf. 21. Taf (tagaiḋ) ṫiocfá (ṫiocfaḋ fiḃ). 22. Tá fé ag teaċt; an ḋtiocfaḋ? 23. Tagaif (tagann fiḃ), ṫagaḋ fé.

B. 1. Cé h-é an feaf fan atá ag cainnt leḋ' ḋearḃ fáṫaif? 2. Ṫáinig fé ifteaċ fa (ṫ)feompa maf a fabaf. 3. Tá ḋearḃfáṫaif leif 'na ċoṁnuiḋe i mḂaile Áṫa Cliaṫ. 4. Ḋuḃairt fé guṗḃ' é an feaf ba ḟine (ċfíonna) ḋ'á ḃfeaca fé fiaṁ é. 5. An é fin (an in é) an feaf go ḃfuil a ṫiġ ag ceann na fṡáiḋe? 'Sé.

6. Aṡú inḋé ċuaḋamar ḡo ḋtí mullaċ an ċnuic úd mar a raiḃ raḋarc ionḡantaċ (bréaḡ) aḡainn ar an ḡcuan. 7. Do ḃuail liom an ḟear ḡo raḃamar aḡ cainnt leir inḋé. 8. Ní ḋóiḡ leir ḡo ḃfuil oiṡeaḋ daoine annṡo ir ḃí anuiṡiḋ. 9. Ceannóċaḋ a ḃfuil de ċoirce aḡat. 10. Ḃí ḟorṁór ḟear (n-)óḡ an ċeanntair aḡ an ḡcruinniuḡaḋ. 11. An ḃfeacaír a raiḃ le feicrint? 12. Ḃfuil aiṫne aḡat ar an ṡeanḋuine ḡur leir an tiḡ? Níl. 13. D'iarr sí ar a h-aṫair déirc a ṫaḃairt do'n mbacaċ (ḃfear déirce). 14. An ḃriarṁóċair de an ḃfuil a ḟior aiḡe cá ḡcoṁnuiḡeann an ḟear ḡur ḋíolar an capall leir inḋé? 15. Conur (a ḋ') éiriḡ (ṡé) leat i mḂaile Áṫa Cliaṫ? 15. Tá na cailíní úd ḡo ḃfuil (na) ḡúnaí bána orṫa (aḡur ḡúnaí bána orṫa), (ḡo) h-ana-ṁórḋálaċ arta féin. 17. Do ḋeineamar a raiḃ le déanaṁ aḡur annran ṫáṅgamar aḃaile. 18. Sin é an ṡcéal ir ḡreannṁaire (aire) d'ár ċuala(ṡ) riaṁ. 19. Sin a ḃfuil aḡam.

Ceaċt a Cúiḡ Déaḡ ir Ḟiċe.

V. A. 1. Ḋá ċéad (capall) aḡur ṡeaċt ḡcapaill déaḡ ir fiċe. 2. Trí ṁíle fear. 3. Naoi ḡcéad aḡur ṡeaċt mba ir ceiṫre fiċid. 4. Ḋá ṁíle (caora), (aḡur) trí ċéad aḡur dá ċaora ḋéaḡ ir trí fiċid. 5. Trí fiċid raiḡdiuir. 6. Trí ṁíle (aḡur) naoi ḡcéad aḡur cúiḡ longa ir fiċe. 7. Bliaḋain aḡur dá ṁíle (bliaḋain). 8. Trí ċéad aḡur ṡeaċt lá ir trí fiċid. 9. Cúiḡ ċéad aḡur ṡé ṡeaċtṁaine ir

ceiṫre ṗiċiḋ. 10. Ceiṫre ṁíle ḃliaḋain. 11. An ṡeaċtṁaḋ buaċaill. 12. An ṡeaċtṁaḋ ḃliaḋain aṡ ṗiċiḋ. 13. An cúiġeaḋ lá aṡ ċéaḋ. 14. An ḋeiċṁaḋ ṡeaċtṁain aṡ ṫṡí ṗiċiḋ. 15. An t-aonṁaḋ nóimeaṫ aṡ ṗiċiḋ. 16. An ċéaḋ ṗeaṡ. 7. Ṫuġaṡ, ní ṫuġann ṡé, an ḋtaḃaṡṗaíḋ ṡiaḋ? taḃaṡṗaí(ḋe), ṫuġaḋ ṡé, níoṡ ṫuġamaṡ.

B. 1. Tá ṡeaċt lá i ṡeaċtṁain (ṡa tṡeaċtṁain) aġuṡ ḋá ṗeaċtṁain ḋéaġ iṡ ḋá ṗiċiḋ i mbliaḋain (ṡa mb). 2. An 'mó mí i ġcúiġ bliaḋnaiḃ? Tṡí ṗiċiḋ mí. 3. Aṡ ḋíolaiṡ a ṗaiḃ ḋe ṫiġṫiḃ aġaṫ? 4 Níoṡ ḋíolaṡ aċt cúiġ cinn (tiġṫe) ḋéaġ aca. 5. Caḋ é luaċ ṗiċe mbulóġ aṡ ṫṡí ṗinġinní (ṗinġniḃ) an ceann? Tṡí ṗiċiḋ ṗinġinn. 6. An 'mó ṡcilliṅġ é ṡin? Cúiġ ṡcilliṅġe. 7. Tuilleann Seaġán ḋeiċ ṡcilliṅġe iṡ ṗiċe 'ṡa tṡeaċtṁain. 8. An iaḋ ṡo na ceaċtanna i ġcóiṡ an luain? 9. Raġaimíḋ ġo Ḃéal Ṗeiṡṡte ḋé Saṫaiṡṡ ṡeo ċuġainn. 10. Ċonnac an ṗeaṡ ġo ḃṗuiliṡ aġ tṡáċt aiṡ (aġ cainnt 'na ṫaoḃ) ḋe Máiṡt ṡeo caiṫṫe (ġaḃ ṫoṡainn). 11. Aṡ ḃliaḋain ḃiṡiġ an ḃliaḋain míle, naoi ġcéaḋ? Níoṡḃ' eaḋ. 12. Ḃí ṗeaṡ na culaiṫe báine (an ṗeaṡ aġuṡ an ċulaiṫ ḃán aiṡ) 'na ṗuiḋe ṡa (t)ṡeomṡa nuaiṡ a ṫána(ġ) iṡteaċ. D'éiṡiġ ṡé aġuṡ ḋ' uṁluiġ (ḋo ṡléaċt). 13. Ḋeiṡteaṡ ġuṡaḃ é an ḋoċtúiṡ iṡ ṗeaṡṡ (ḋ'á ḃṗuil) ṡan áit é. 14. Iṡ éaḋaċ ṡáṡ-ṁaiṫ é ṡeo; ċeannuiġeaṡ i ṡiopa an Ḋuḃġallaiġ é aṡ ċóṡoin (cúiġ ṡcilliṅġe) an tṡlat. 15. Cé leiṡ an leaḃaṡ ṡan (aṫá) iḋ láiṁ aġaṫ? 16. Ṫáiniġ ana-ṗeaṡġ aiṡ nuaiṡ aḋuḃaṡṫ leiṡ ná ḋíolṗainn an capall leiṡ. 17. An móṡ ṡa tṡeaċt-

ṁain a ċuilleann do ḋearḃráṫair? 18. An é rin (in é) a ndubairt rí leat?

Ceaċt a Sé Déag ir Fiċe.

III. In answering these questions use the pronoun: táim 'á ċur (gru.).

V. A. 1. Tá ré 'am ḃualaḋ. 2. Tá(id) riaḋ 'á ndíol. 3. An mbeiḋ tú 'á ṫaḃairt? 4. Tá an ċruiṫneaċt 'á cáṫaḋ. 5. Tá an capall 'á ḋíol. 6. Tá an tiġ 'á ṫóġáil (ċur ruar). 7. Tá(id) riaḋ 'á ṫiomáint. 8. Ḃíomar 'á ċur ra rcioḃól. 9. Tá(id) na cailíní 'á múineaḋ. 10. Tá riaḋ 'ár leanaṁaint. 11. Or do ċomair (or ḃur gcoṁair, ar t' agaiḋ, ar ḃur n-aġaiḋ). 12. Ar mo ḟon. 13. I n-ár mearc. 14. Id ċoinniḃ ('nḃur gcoinniḃ). 15. Or a gcionn. 16. 'Na h-aice. 17. Id aindeoin ('nḃur n-aindeoin). 18. D'á réir. 19. Ġeoḃad (gaḃfad), ċualaiḋ ré. 20. Cloirfiḋ riaḋ; ġaḃamar. 21. Ḃíodar ag gaḃáil; ġeoḃaḋ ré. 22. Ċuala; nár ċualair (ná cualair. cualaḃar). 23. Ġeoḃṫaí, cloirtí.

B. 1. Ar ṫeaċt irteaċ ra (t)reomra ḋo, ḃáin ré a hata ḋe agur do ḟuiḋ ré (ríor). 2. Ir miṫid duit do ċeaċtanna (a ḋ') ḟoġluim. 3. Ḃuail ḟear linn 7 rac ṗráṫaí 'á iomċar aige (7 é ag iomċar raic ṗráṫaí). 4. Ar ġaḃair an coṁgar ċun an ṁuilinn? 5. Ḃí cuid de rna ḟearaiḃ ag coirideaċt agur cuid aca ar marcaiḋeaċt. 6. Ḃaineamar amaċ (ḟroireamar) an ḟairrge ar a ceaṫair a ċlog ar maidin. 7. Ḃí an

t-arbar 'á baint ⁊ rinn ag gabáil tar an ngort. 8. Abair leis an dealb (pictiúir) a ċroċaḋ or a ċionn. 9. Raib ana-aimrir (ana-ṡaoġal) agaib ra dtuaiṫ? 10. Bí an gaba ag bualaḋ an iarainn deirg agus rinn ag gabáil tar an gcearṫaċain. 11. Tabair ḋam a bfuil d'airgead agat. 12. Bí an ṁóin 'á baint i ṗiṫ (ar feaḋ) na míora. 13. Ċuir ré iaċall orm na h-ubla 'ṫabairt di. 14. Bfuil aiṫne agat ar ḟear na caróige glaire atá (an bfear agus an ċaróg ġlas air agus é) 'na ṡearaṁ ag cúinne na ṙáide? 15. Leaṫ-uair tar éis a ceaṫair ar maidin de luain bí na ba (an ṙtoc) 'á dtiomáint ċun an aonaiġ. 16. Tá an ceart agat: 'ré Séamas atá 'á iomċar. 17. Ní dóiġ liom go bfuil fear an hata báin (an fear agus an hata, ⁊rl.) ċoṁ h-árd leat-sa. 18. Ċonnacamar an ċruiṫneaċt 'á baint, agus 'á bualaḋ agus 'á cáṫaḋ. 19. Siúd leo ċun an ċnuic úd agus (go bfuil) an ċoill ar a ṁullaċ. 20. Is ana-uaigneaċ (an rud) beiṫ id ċoṁnuide annso feaċas sa ċaṫair (ṁóir). 21. An mbeid siad ag gabáil do'n ṁóin i mbáireaċ? 22. Ná bí 'ár leanaṁaint.

———

Ceaṫ a Seaṫ Déag is Fiċe.

V. A. 1. Ċun treabṫa. 2. Ċun an ġuirt a ṫreabaḋ. 3. Ċun an troladh a leigint isteaċ. 4. Ċun an tiġe 'ċur suas (ṫógáil). 5. Ċun na fuinneoige 'bhireaḋ. 6. Ċun go dtugaḋ (tabarfaḋ) ré an leabar do. 7. Ċun na teine (a ḋ') adugaḋ. 8. Ċun go mbain-

(f)ío ríad an ṁóin. 9. Ċun an leaḃair a ċríoċnuġaḋ. 10. Ċun go n-innrimíd (n-inneoraimíd) an ṡcéal díḃ. 11. Duḃart (duḃrar), déarḟaḋ ré. 12. Deirídír. 13. An nduḃairt ré? 14. An nduḃráir? (nduḃraḃar?) 15. Ní abróċaidír (déarḟaidír). 16. Abram (abraimír). 17. An abróċad (ndéarḟad)? 18. Ní abrann (deir) rí.

B. 1. Ṫugar ċun an ċalaiḋ é ċun na long a ṫearráint do. 2. Duḃart leat gur ċeannuiġear an leaḃar ċun é ṫaḃairt doi. 3. Cad ċuige gur ṫugair leat an carúr ran? 4. Cad ċuige inneoin? (Cad é an úráid a baintear ar inneoin?). 5. Do ḋein ré é ċun feirge 'ċur ort. 6. Ṫugar iarraċt ar (tugar fé) an gcloiċ a ṫógáil (ṫógaint) aċt do ṫeir orm. 7. Ir beag buaċaill ná féadfaḋ ran (é rin) a ḋéanaṁ. 8. Ḃíomar ag faire air agus é ag dearġaḋ an iarainn ċun é' lúbaḋ. 9. Ar éirġ leat an dorar (a ḋ) 'orcailt? 10. Cad ċuige páipéar (Cad é an úráid a baintear ar páipéar)? 11. Deintear úráid de ċun ṡcríoḃṫa air agus ċun leaḃar a ḋéanaṁ de. 12. Ná feacair riaṁ aon úráid eile 'á baint ar? 13. Ċonnac riopadóirí (luċt riopa) 'á úráid (ag déanaṁ uráide ḋe) ċun éadaiġ agus earraí (rudaí) eile (a ḋ'), ḟilleaḋ ann. 14. An mó an leaḃar ro ná an leaḃar úd? 15. Ir eaḋ; ir é an leaḃar ir mó d'á ḃfeicim ra (t)reomra é. 16. Cé ḃí 'na ríġ ar Éirinn, nuair a ṫáinig na Saranaiġ ar dtúir (do'n ċéad uair)? 17. Abair leir an ḟeoil ir fearr d'á ḃfuil aige, a ṫaḃairt duit. 18. Do b'ḟearr liom ḃeiṫ ag imirt ná ag obair. 19. Deirtear (tá ré ráiḋte)

go dtuilleann sé breis is (tuilleadh 's) fiche púnt sa mhí(s). 20. B'fhearr(a) dhuit fanamhaint tamaillín. 21. Is dóigh liom go bhfuil eagla air roim(is) an ngadhar. 22. Má chéannóchad (chéannuighim) cairín duit an ndéanfaidh tú úrádh de? 23. Cad tá ort? 24. Is dóigh liom gurab é sin an leabhar is sia (fuide) d'ár léighear riamh.

Ceacht a h-Ocht Déag is Fiche.

V. A. 1. Táim chun dul (dola) abhaile. 2. Bhfuil tú chun do thighe dhíol? 3. Táid siad tar éis feirme móire 'chéannach. 4. Tá an leitis chríochnuighthe agam (táim tar éis, gsl.). 5. Caithfead imtheacht láithreach. 6. Chaitheamar an trlat iarcaigh a thabhairt do. 7. Cathain atá tú chun an leabhair a thabhairt dom? 8. Do bainead an t-arbhar le sprealaibh. 9. Tá an t-arbhar bainte le coicthidhis. 10. Do lionadh an corcán. 11. Tá an corcán líonta. 12. Bhí an corcán 'á lionadh. 13. Nuair a bhí an fhuinneog bhrisde aca, do theichead (do shuitheadar leo féin). 14. Tá an t-airgead díolta (íocta). 15. Bhí an t-airgead 'á dhíol. 16. Caithfis imtheacht. 17. Is dócha go bhfuilis tuirsiach (ní fholáis nó tá tuirse ort). 18. Tá an leabhar léighte agam (táim tar éis, gsl.). 19. Ghoibhead, ní bhfuighead sé. 20. An bhfuaradar? an bhfachtar (bhfaghtar)? 21. Ní bhfaghaidís. 22. Fuaradar (fuairseadar). 23. Ní fhaghaim, an bhfaghann sé? 24. Ná fuighimís?

B. 1. Dubairt ré liom go raib ré (díreaċ) tar éir do leitre(aċ) ḟaġáil (a d'ḟaġáil). 2. Ar ṁirte dom imṫeaċt? 3. Bfuil an ċeirt rin réidtiġte aca fós? 4. Bí na billeoga (duilleoga) go léir feoidte (feoċta) nuair a ċonnac an crann. 5. Do cuireaḋ an t-iarann ran uirce agus do fágaḋ ann (é) go ceann coicṫidire. 6. Ní raiḃ aon ċoinne agam le leitir uaiḋ ċoṁ luaṫ (ran). 7. Cuirimír (cuiream) glar ar an ndoras ran a (ar eagla go) dtagaiḋ (dtiocfaiḋ, dtiocfaḋ) éinne agus rinn ar baile. 8. Nuair a bí an leitir léiġte aige, do ċuir ré irteaċ 'na ṗóca í agus riúd ċun riuḃail leis go taraiḋ. 9. Bfuilir ag déanaṁ aiṫṁire ar an rcríbinn atá or do ċoṁair? 10. Téanam ag ḃalcaereaċt ó tá an tráṫnóna ċoṁ breaġ (ran) 11. Dubairt rí gurḃ é an fear a b'aoirde d'á bfeacaiḋ rí riaṁ é. 12. Ir eagal liom go bfuilmíd níor déideanaiġe ná mar ir dóiġ leat. 13. Dá ċéad fé ḟiċe (ḟiċid), 'rin a ceiṫre ṁíle (da ċ. fiċe uair, rin, grl., deineann dá ċéad fé ḟice, ceiṫre ṁíle). 14. Suiḋ (ríor), ir dóċa go bfuil tuirre ort (ní foláir nó tá tuirre ort). 15. Ar ċualaír (an gc) go bfuil an dá ṫiġ le díol? 16. Caiṫid riad beiṫ ag obair ó n-a reaċt a ċlog ar maidin go dtí n-a haon déag irtoiḋċe (ran oiḋċe). 17. Do rugaḋ mé Mártа a deiċ ir fiċe (an deicmaḋ lá ir fiċe de ṁ), míle, oċt gcéad, a deiċ ir ceiṫre fiċid: táim cúig bliaḋna déag d'aoir, mar rin. 18. Ní raiḃ aon ċoinne agam leat go dtí coicṫidir ó indiu. 19. Sin é díreaċ an rud atá uaim. 20. Bí ré ag ḃalcaereaċt agus a láṁa 'na ṗócaíḃ aige. 21. Dubairt ré nár

ḋóiġ leis (ṁeas sé) go raiḃ sé ċoṁ déiḋeanaċ san. 22. Seo é an áit is áilne d'á ḃfeaca riaṁ. 23. Tá sé ag obair níos feasa ná mar ba ġnáṫ(aċ) leis. 24. Tá aiṫne againn orṫa le trí bliaḋnaiḃ.

Ceaċt a Naoi Déag is Fiċe.

A. 1. D'á ḟeaḃas, d'á ṁéid, d'á óige: d'á ḟaid 'ṡeaḋ is feasa; d'á luiġeaḋ 'ṡeaḋ is dána; d'á óige, 'ṡeaḋ is feasa. 2. Níos ḟéadas gan gáirḋe ('ḋéanaṁ). 3. Níos ḟéad sí gan gol. 4. Do ḋeineas, déanfais (déanfaiḋ sib), ḋéanfaidís, níos ḋeineamas, do ḋeinidís, nás ḋeinis?

B. 1. Do b' oṫ liom a ċlos go raḃais gan ḃeiṫ as fóġnaṁ. 2. Ní raiḃ aon ḟonn gáirḋe orm, nuair a ċonnac cad do ṫuit amaċ. 3. An ndoḃradas leat go raḃadas ċun dul go hAimeirce? 4. Táim anaḃuiḋeaċ ḋíot i dtaoḃ an ḃronntanais ḃreaġ (mar geall ar an mb.) do ċuirfis ċuġam (ag tiall orm). 5. Do ṫéiġeaḋ sé ag ḃalcaeseaċt gaċ maidean go moċ. 6. Ar ċualaís (an gc.) go ḃfuair a h-aṫair bás arséis? 7. Tiocfaiḋ sé an uair is luġa ḃeiḋ coinne leis. 8. Ḃfuil tú ċun mí 'ṫaḃairt coir na faisge (ag an sáile) i mbliaḋna? 9. Táim corṫa (de'n) o'n sceál so. Ní ċuirim puinn sféire (sfeoire) 'na leiṫéid (sin) de leaḃas. 10. D'á luaṫaċt a ċífis é, 'ṡeaḋ is feasa é. 11. San annso go ḃfilleaḋ (ḃfillfeaḋ, dtagaḋ ṫar n-ais). 12. An gcuirfeaḋ sé iongna ort (arḃ' iongna leat) a ċlos go ḃfuil sé 'na ḃea

ṫaiḋ (beo) ḟoṙ? 13. Caiṫḟeaḋ imṫeaċṫ ṙaṙ a mbeiḋ an oiḋċe ann. 14. Tá áṙ ḋtiġ-ne níoṙ aoiṙḋe ḋe ḋeiċ ḋtṙoiġṫiḃ ná ḃuṙ ḋtiġ-ṙe. 15. Ḃí ṙé (ḋ'ḟan ṙé) 'na ṙeaṙaṁ annṙan, agur a láṁa 'na ṗócaíḃ aige, agur é ag ḟeiṫeaṁ gúṙ laḃṙaṙ (go laḃaṙḟainn). 16. Ċoṁ luaṫ iṙ ċonnacam aṙ é, ḋo ṫeiċeamaṙ (ḋo ṙiṫeamaṙ linn). 17. Ṫugaṙ ḟé ṅḋeaṙa go ṙaiḃ an leanḃ bṙeoite. 18. Ṫug ṙé a ṙaiḃ aige (a ċuiḋ go léiṙ) ḋo ṙna boċt(án)aiḃ. 19. Ní imṫeoċaḋ maṙa ḋtiocḟaiṙ i n-éinḟeaċt liom. 20. Ḋ'á ṁéiḋ aiṙe ṫug ṙé, níoṙ ḟoġluim ṙé aon ṙuḋ (pioc). 21. Caḋ tá aṙ an ḃḟeaṙ úḋ? 22. An meaṙann tú (an amlaiḋ ṁeaṙann tú) go ḃḟuil eagla oṙm ṙoṁat? 23. Tá(iḋ) ṙiaḋ ag ḋéanaṁ a ṅḋíċill ċun aiṫṙiṙe 'ḋéanaṁ oṙt. 24. Ḃḟuil aiṫne agat aṙ an ḃḟeaṙ ṙuaḋ (ḟeaṙ na gṙuaige ṙuaiḋe)?

Ceaċt a Ḋá Ḟiċiḋ.

A. 1. Tá an long ag ḋul ṙiaṙ. 2. Ḃí an báḋ ag teaċt aniaṙ. 3. Ċuaiḋ ṙé ṙiaṙ go Tṙáiġ-Lí. 4. Ṫáinig ṙé anoiṙ an coṁgaṙ. 5. Ṫaṙṙai(n)geaḋaṙ an báḋ aníoṙ. 6. Ċaiṫeaḋaṙ an liaṫṙóiḋ ṙíoṙ. 7. Ṫáinig ṙí anall ó Albain agur ḋ'ḟan ṙí i ḃḟuṙ. 8. Ċuaḋaḋaṙ anonn go hAlbain agur ḋ'ḟanaḋaṙ ṫall. 9. Ḃíonn an ġaoṫ aḋtuaiḋ ḟuaṙ. 10. Ḃíonn an ġaoṫ aniaṙ taṙ. 11. Tá an ġaoṫ aniaṙ aḋtuaiḋ. 12. Caiṫ aníoṙ ċuġam é. 13. Caiṫḟeaḋ ṙíoṙ ċuġat é. 14. Ċuaiḋ ṙé anonn go Saṙana(iḃ). 15. Taṙ anoiṙ go ḋtí an Ḋaingean. 16. Ḋo ṫaṙṙai(n)geaḋaṙ an ḟuinneoġ

anuar. 17. Ṫáimig ré adtuaiḋ agur ċuaiḋ ré ó ḋear. 18. Ċím, ní ḟeiceann ré, ċíṗimíḋ, ná ḟeicṗiḋíṗ? Ċíoḋ ṡí, ní ḟeacadar, ċíṗimíṡ, ní ḟeaca.

B. 1. Tá ḟaille ábṫa ġéapa ar an ġcliaṫán ṫuaiḋ de'n ġcnoc (ṡléiḃ). 2. Ḃaile beag 'ṡeaḋ an Ḋaingean (agur tá sé) timċeall le deiċ ṁíle ir ṗiċe lairtiar (ar an dtaoḃ ṫiar, dtao' ṫiar) de Ṫráiġ-Lí. 3. Tá an ḃáġ trí ṁíle (ṡliġe) lartall de sna ṡléiḃtiḃ úd. 4. Ċonnacaṁar na h-iarcairí agur iad ag tarṗac an ḃáid aníor ar an dtráiġ. 5. Ḃí an long 'á tiomáint (seolaḋ) roir ó ḋear roim(ir) an ngaoiṫ. 6. Siúd iad ṫiar díṗeaċ na Cruaċa Ḋuḃa. 7. Téiġeann an bóṫar ṡiar ó ḋear lartḃur de sna cnocaiḃ úd: annṗan, ionn-ṫuiġeann (carann) sé ó ṫuaiḋ tríd an máim, agur téiġeann sé roir lartall de sna cnocaiḃ. 8. Ḃí an leoiṫne andear ag coṗṗuiġe duilleaḃair na ġcrann. 9. Ḃí tobar ionnḟuar lartall de'n ġcarṗraig mbáin 10. Ní ḟéadann sé léiġeaṁ ná scríoḃaḋ. 11. Ir ġearr go mbeid siad 'na ḃṗearaiḃ raiḋḃṗe 12. Ṫugamar ṗé (iarṗaċt air) go minic aċt do ṫeir orainn i gcoṁnuiḋe. 13. An mearann tú (an aṁlaiḋ ṁearann tú) go n-éireoċaiḋ leat? 14. D'á luiġeaḋ atá (ag teart(ḃ)áil) uainn, 'ṡeaḋ ir sona ḃeimíḋ. 15. Táimíḋ tar éir ṗilleaḋ (ṗillte) ó'n dtuaiṫ. 16. Do ṡiṫ sé leir ṗéin (ṫeiċ sé) sar a ḃṗeicṫeá (ḃṗeicṗeá) é. 17. Tá siḃ se ag imirt an ḟaid atáimíḋ-ne (agur sinne) ag obair. 18. Beiḋ an leaḃar críoċnuiġṫe agam roim Ċáirc. 19. Ḃí an seomra 'á scuabaḋ nuair a ṫána(g) irteaċ. 20. Cé h-í an ḃean uaral úd agur an ġúna gorm uirṫi? 21. Níor ḟéadar gan é 'ṡáḋ leir.

22. Ar a ḟon go dtagann ré ar rcoil gaċ aon lá, ní ḟoġluimiġeann ré pioc (aon rud). 23. Ní ḟéadann aon duine a ċuilleaḋ 'ḋéanaṁ. 24. Ḃí ré annro indé. 25. Ḃí an lá indé (go) ana-ḟliuċ; tá an lá indiu (go) breaġ: tá rúil agam go mbeiḋ an lá i mbáireaċ breaġ leir. 26. Ḃí ré annro anuiriḋ. 27. Ḃfuil rúil agat le barra maiṫ eornan ra ġort úd i mbliaḋna? 28. Ḃíodar annro dé Ḋomnaiġ reo caiṫte (ċaiṫeamar, ḋ'imṫiġ ṫoirainn, ɟrl.). 29. Ar lá aonaiġ an Aoine reo caiṫte? (Raiḃ an Aoine reo ċuaiḋ tarainn 'na lá aonaiġ?) 30. Ġealladar go dtiocfaidír reaċtmain ó 'n Mart reo ċuġainn.

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF
CALIFORNIA

THIS BOOK IS DUE ON THE LAST DATE
STAMPED BELOW

AN INITIAL FINE OF 25 CENTS
WILL BE ASSESSED FOR FAILURE TO RETURN
THIS BOOK ON THE DATE DUE. THE PENALTY
WILL INCREASE TO 50 CENTS ON THE FOURTH
DAY AND TO $1.00 ON THE SEVENTH DAY
OVERDUE.

JUN 16 1937

MAR 21 1939

April 4, 1939

JUN 27 1983

JUN 13 1986
AUTO. DISC.

SEP 22 1986

LD 21-100m-8,'34

GENERAL LIBRARY - U.C. BERKELEY

B000816019

210425

C Christian